

FABRA I L'AUTORITAT LINGÜÍSTICA AL PAÍS VALENCIÀ: LA SECCIÓ
FILOLÒGICA DE L'INSTITUT D'ESTUDIS VALENCIANS (1937-1939)

Antoni Ferrando

Universitat de València, IEC, AVL

1. PLANTEJAMENT I OBJECTIUS

Gràcies a l'autoritat científica i moral de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), avalada legalment per la Mancomunitat de Catalunya (1914-1925) i per l'Estatut d'Autonomia de Catalunya (1932-1939), i gràcies al mestratge de Pompeu Fabra al capdavant de la Secció Filològica (SF) de l'IEC, la llengua catalana fou objecte d'un procés de codificació exitós (1913-1932), que la convertí en una llengua moderna de cultura. Els usos oficials del català durant bona part de les tres primeres dècades del segle XX permeteren la difusió i l'acceptació social de l'obra codificadora de l'IEC a Catalunya. En canvi, la situació social i política del País Valencià i de les Illes Balears, dominades pel sucursalisme polític i ideològic, hi van fer pràcticament inviable el triomf de la codificació fabrista. És cert que aquesta es va basar en el català de Barcelona, però també que, amb una visió de futur, va tenir en compte el conjunt de la llengua catalana, especialment en ortografia i sintaxi.

Conscient de la complexa situació lingüística i sociolingüística del País Valencià i de les Illes Balears, Fabra prengué consciència de la necessitat d'introduir correctius en les seues orientacions normatives pel que fa a la morfologia i al lèxic. Ja en la *Gramàtica catalana* (1918), el lingüista català reconegué com a normatives aquelles variants morfològiques literàries valencianes i balears que provenien de la llengua clàssica. I aquell mateix any, en l'article conegut com «La tasca dels escriptors valencians i balears», concedí als escriptors valencians i balears ben orientats lingüísticament un paper bàsic en la dignificació del lèxic i de les formes genuïnes dels territoris respectius. Matisà així, en certa manera, el monocentrisme de la codificació de l'IEC i s'obrí a un polimorfisme limitat.

Temerós de les possibles complicacions que podria tenir per al seu projecte codificador la presència a la SF de membres que poguessen qüestionar-lo, sobretot després de les desavinences amb el mallorquí Antoni

Maria Alcover, Fabra supedità la representativitat territorial de la SF a l'eficàcia del seu projecte codificador, avalat per l'IEC. L'absència de valencians i balears en la SF de l'IEC, tret d'Alcover (1911-1918) i no esmenada fins al 1961, en què hi ingressaren Francesc de B. Moll i Manuel Sanchis Guarner, dificultà l'acceptació social de l'autoritat lingüística de l'IEC fora de Catalunya. En el cas del País Valencià, les institucions i els lletraferits més prestigiosos signaren l'acord ortogràfic conegut com a les Normes de Castelló (1932), basades en l'ortografia de l'IEC, però no hi feren cap referència. Fou el preu del pacte.

En el preàmbul de les Normes de Castelló, els signants preveien que corresponia a futurs estudiosos i conreadors de la llengua la tasca d'anar perfeccionant-les, sense especificar com s'hauria d'articular la formulació de les propostes de millora progressiva. Fou un acord cívic, però d'una notable transcendència social, si més no en termes qualitatius. No debades es produí en un context polític favorable: la democratització de la II República espanyola (FERRANDO & NICOLÁS: 2011, 504-509).

Amb l'increment de la presència del valencianisme polític en les institucions provincials i municipals del País Valencià a partir de la victòria electoral del Front Popular (1936), es donaren les condicions oportunes per a la fundació, l'any 1937, de l'Institut d'Estudis Valencians (IEV), una vella reivindicació del valencianisme cultural i polític des de començament del segle XX (FERRANDO: 2019, 265). Al seu si es creà també una Secció Filològica (SF) encarregada de l'estudi de la «llengua valenciana», amb el propòsit implícit de coordinar-se amb la SF de l'IEC. Així com Enric Prat de la Riba fou el creador i mentor de l'IEC, en el cas de País Valencià aquest paper el va exercir el xatívi Francesc Bosch i Morata, conseller de Cultura del Consell Provincial de València.

La reivindicació de la creació d'un Institut d'Estudis Valencians ja s'havia produït en el marc de l'Acte d'Afirmació Valencianista (24-VII-1914), on la Joventut Valencianista va aconseguir que una multitudinària assemblea de forces valencianistes reunida a València aprovés reivindicar l'oficialitat de la «llengua valenciana» i recomanar-ne l'ús a les principals institucions públiques i privades de la «regió valenciana»; la «constitució de la Mancomunitat Valenciana»; la creació d'un Institut d'Estudis Valencians, que es podria convertir en «l'Acadèmia de la nostra llengua»; la

creació d'un «periòdic regionaliste» en valencià; el compromís que els càrrecs públics recaiguessen en mans valencianes i la petició a les principals publicacions del país que fessen «propaganda dels ideals valencianistes». Malgrat l'èxit de l'Acte i l'entusiasme dels assistents, la debilitat del valencianisme cultural i polític convertí en inviable tot aquest programa d'autoafirmació patriòtica i en estèril la reivindicació de l'IEV.

En altres llocs, he tingut ocasió d'analitzar les relacions de Fabra amb els valencians i la presència d'elements ara característicament valencians en la seua obra codificadora. Els més recents són el llibre titulat *Fabra, Moll i Sanchis Guarner: la construcció d'una llengua moderna de cultura des de la diversitat* (València, 2018, amb segona edició revisada i ampliada, 2019) i l'article «El català de València en l'obra de Fabra», dins *Simposi Pompeu Fabra en ocasió del 150è aniversari* (en premsa), que recull la meua intervenció en aquest simposi organitzat per l'IEC entre el 20 i 22 de novembre de 2018. Això em permet centrar-me ací en la posició de Fabra sobre la gestió de l'autoritat lingüística de l'IEC al País Valencià i, sobretot, en l'anàlisi de la tasca que volgué fer la SF de l'IEV.

L'IEV, constituït a imitació de l'IEC i amb l'objectiu implícit de convertir-se en l'instrument més idoni per a les relacions amb la institució germana, va ser el fruit madur de la creixent recuperació de la consciència nacional i idiomàtica dels valencians. Ara bé, la seua creació i les seues activitats coincidiren amb la guerra civil espanyola de 1936-1939, amb la qual cosa aquestes es convertiren en projectes pràcticament irrealitzables. Prou que ho posen de manifest les contribucions publicades en el catàleg de l'exposició *Ciència i cultura en la guerra. L'Institut d'Estudis Valencians (1937-1938)* (València, 2014), volum commemoratiu d'aquella iniciativa cultural, que edità per primera vegada les actes dels plens de l'IEV. Així i tot, a nosaltres, historiadors de la llengua, ens interessa conèixer les propostes que la SF de l'IEV pretenia dur a terme, com a reflex de la situació cultural del País Valencià en aquells anys. La manera més rigorosa de presentar-les en aquesta ocasió és fent-les acompanyar de la publicació de les actes, fins ara inèdites. Vistes des de la perspectiva actual, les propostes de la SF reflecteixen les limitacions polítiques i econòmiques del moment i, també, les escasses forces de l'equip humà que les havia de dur a terme, que tanta bona voluntat hi va posar per tal de

contribuir a l'estudi, prestigi i difusió de la llengua dels valencians. Editant les actes de la SF de l'IEV, fem alhora un bon homenatge als seus protagonistes: Lluís Gonzalvo París, Carles Salvador Gimeno, Francesc Almela i Vives, Bernat Artola Tomàs i Manuel Sanchis Guarner.

2. LES PREOCUPACIONS, LES RECOMANACIONS I LES PRECAUCIONS DE FABRA DAVANT LA QÜESTIÓ NORMATIVA AL PAÍS VALENCIÀ

L'únic valencià que va presentar una comunicació al I Congrés Internacional de la Llengua Catalana (1906) fou el franciscà Lluís Fullana Mira, col·laborador d'Alcover. Fullana va manifestar una profunda admiració per la comunicació «Questions d'ortografia catalana» que Fabra hi havia presentat i arribà a reconèixer que «escriure totes les característiques catalanes usades dins lo Regne de València equivaldria a escriure una gramàtica catalana i posar a la portada: *Gramàtica de la llengua valenciana*» (1907). Tanmateix, el menoret valencià es deixà instrumentalitzar pels sectors dominants de la societat valenciana, reticents a la normativa ortogràfica de l'IEC (1913), és a dir, a qualsevol projecte normalitzador seriós, i es convertí en el gramàtic del secessionisme lingüístic valencià. Impulsat per un Lo Rat Penat conservador —que acabava de perdre la figura emblemàtica i unitarista de Teodor Llorente (1836-1911)— i avalat pel flamant Centro de Cultura Valenciana —una mena de rèplica regionalista i castellanitzant de l'IEC—, Fullana publicà el 1915 una *Gramàtica elemental de la llengua valenciana* que, si bé recollia alguns aspectes de la normativa ortogràfica de l'IEC, adoptava uns criteris que se'n separaven en aspectes bàsics.

Fabra intentà contrarestar l'actuació de Lo Rat Penat, del Centro de Cultura Valenciana i de Fullana, bé mirant d'acostar el menoret valencià a l'IEC, bé evitant de pronunciar-se sobre la seua *Gramàtica elemental*, bé teixint connivències amb alguns joves escriptors valencians establits a Barcelona a partir de la segona dècada del segle XX o bé contactant directament amb diverses personalitats de la cultura valenciana en la que fou la seua primera visita al País Valencià (1915) (FERRANDO: 2019, 87-91).

Com a conseqüència de les dificultats de vehicular les propostes normatives de l'IEC al País Valencià, Fabra (1980 [1918]:147-148) for-

mulà, el 1918, les ja esmentades recomanacions als escriptors valencians i balears sobre com haurien d'actuar per a reconstruir la llengua literària als seus territoris respectius. El lingüista català els aconsellava d'emprendre una tasca de depuració de les interferències multiseulars del castellà i d'acostament als grans escriptors clàssics a fi d'anar confluint en una única llengua literària.

L'absència d'un poder polític valencià favorable a la llengua del país feia inviables els intents dels escriptors valencians més solvents de superar l'anarquia ortogràfica. Els escriptors populistes tiraven pel dret i cadascú escrivia el «valencià que ara es parla» a la seua manera. Els seguidors del fabrisme a penes arribaven a les masses: la majoria —Miquel Duran, Jacint Maria Mustieles, Jesús Ernest Martínez Ferrando i Artur Peruchó— s'havien establert a Barcelona. La incidència del fullanisme ortogràfic i gramatical, malgrat els suports institucionals, fou també molt limitada. Les classes de valencià que impartia Fullana a la Universitat de València, sufragades pel Centro de Cultura Valenciana, hagueren de suprimir-se el 1928 per falta d'alumnes (CLIMENT: 2007).

La persecució contra les llengües de l'estat espanyol altres que el castellà sota la dictadura del general Miguel Primo de Rivera (1923-1930) contribuï a augmentar entre els escriptors valencians la consciència sobre la necessitat d'un acord ortogràfic. Però la qüestió no es plantejà decididament fins després de la dimissió de Primo de Rivera, davant les expectatives d'una imminent democratització política. Des de les pàgines del *Diario de la Mañana* (25-IV-1930), de Castelló de la Plana, Carles Salvador insistia en la creació d'un «Institut d'Estudis Valencians» i proposava a Lluís Revest que convoqués una reunió d'estudiosos del valencià perquè n'estudiessen els «problemes gramaticals i dialectològics» i redactessen una proposta d'estatuts de l'esmentat Institut, que, integrada per «filòlegs, gramàtics, literats i erudits», es convertiria en la «Secció Valenciana de l'Institut d'Estudis Catalans» (SIMBOR: 2000, 182-183). Per la seua part, Teodor Llorente i Falcó, fill del patriarca de la Renaixença valenciana, que havia constatat el fracàs del fullanisme, proposava des de les pàgines de *Las Provincias* (11-V-1930), el periòdic que dirigia, la creació d'una «Acadèmia de la Llengua Catalana», amb seu a Barcelona i amb una representació d'acadèmics proporcional a la població de cada territo-

ri. La iniciativa era unitarista i implícitament reconeixia la codificació de Fabra, però qüestionava la representativitat territorial de l'IEC, llavors inexistent. La proposta de Llorente i Falcó, feta sota el pseudònim de Jordi de Fenollar, podria haver servit per a considerar la representació territorial al si de la SF, que mai no havia tingut cap membre valencià. Però Fabra, llavors convertit també en president de l'IEC, no considerà convenient alterar-ne un *statu quo* que el convertia *de facto* en l'única veu lingüística de la institució i garantia la preservació de la seua obra codificadora (FERRANDO: 2019, 272-277).

Tot i amb això, els sectors valencians més proclius al fabrisme van prendre la iniciativa de Llorente Falcó com a pretext per a sotmetre la qüestió de l'autoritat lingüística al País Valencià a un debat en la premsa valencianista. El mitjà triat fou *Acció Valenciana*, revista cultural publicada entre abril de 1930 i abril de 1931 per un grups de joves universitaris valencians, entre els quals hi havia el jove Manuel Sanchis Guarner. Ell i Francesc Carreres de Calatayud reconduïren la proposta de Llorente Falcó cap a la creació d'una acadèmia valenciana de la llengua o d'un centre d'estudis filològics valencians. Els enquestats foren els valencians Teodor Llorente, Carles Salvador, Lluís Fullana, Josep Sanchis Sivera, Lluís Revest i Josep Ferrandis Torremocha, els catalans Pompeu Fabra, Jaume Bofill i Lluís Nicolau d'Olwer i el mallorquí Antoni Maria Alcover (VALLÉS: 2008, 349-394).

Una part dels entrevistats optà per avalar la idea de creació d'una acadèmia valenciana de la llengua. Una altra s'inclinà per la creació d'un centre d'estudis filològics, que fou l'opció de Fabra. A excepció de Fullana, en cap cas es va qüestionar l'autoritat moral de l'IEC, però la reconducció de la proposta inicial de Llorente Falcó cap a una d'aquestes dues opcions prou que posava de manifest les reticències valencianes a acceptar com a referent normatiu de la llengua pròpia una institució no valenciana.

Fabra s'expressà en aquests termes (*Acció Valenciana*, núm. 8, 1-VIII-1930):

Em sembla molt bé la creació d'un centre d'estudis filològics, però no pas amb el fi de regular l'evolució de la llengua, dictar unes normes, fixar la gramàtica del valencià literari, etc. L'objecte d'un tal centre hauria d'ésser l'estudi gramatical i

lexicogràfic dels parlars actuals, l'arreplega de tots els mots i girs valencians encara existents, l'estudi de les deturpacions sofertes per la llengua, etc., coses totes indispensables per a descobrir les defectuositats a remeiar i posseir els mitjans d'eliminar-les (arcaïsmes, dialectalismes, etc.). Ara, una altra cosa és fixar la llengua literària: això ha d'ésser obra dels escriptors, d'un gramàtic, més que dels mers investigadors dels fets lingüístics. Cal, dieu, que sorgeixi una autoritat per a treure'ns del desconcert i de l'anarquia actuals: aquesta autoritat ¿no la conqueriria un grup d'escriptors ben orientats i acordats que s'imposés per llur actuació intensa dins el camp de les lletres valencianes?

El debat periodístic no serví per a resoldre el dilema. Els responsables més importants del valencianisme cultural insistiren en la necessitat d'arribar a un acord ortogràfic avalat per les institucions i les personalitats més rellevants del món valencianista. Arran de les entrevistes d'*Acció Valenciana* s'anà imposant la idea de fer una crida als escriptors i a les revistes valencianes per a arribar al desitjat acord normatiu. Fabra trobava arriscada la iniciativa, perquè no garantia la convergència amb els criteris ortogràfics de l'IEC. El seu propòsit era, doncs, afavorir l'ús de l'ortografia de l'IEC entre els escriptors valencians com a estratègia per a aconseguir-ne progressivament l'acceptació social.

És en aquest context que Fabra realitzà una segona visita al País Valencià entre el 29 de maig i l'1 de juny de 1930. El pretext fou acompanyar Jaume Bofill, que havia estat convidat a actuar de mantenidor dels Jocs Florals de Lo Rat Penat. L'objectiu de fons, mirar d'influir cap a l'acceptació de la normativa ortogràfica de l'IEC.

El primer resultat públic dels contactes *in situ* de Fabra amb el valencianisme cultural foren unes declaracions, fetes a Martí Martell (Miquel Duran i Tortajada) i publicades a *La Veu de Catalunya* i al número 33 de *Taula de Lletres Valencianes* (juny 1930), en les quals el lingüista barceloní es pronuncià sobre la qüestió onomàstica i la qüestió normativa. En el primer aspecte, admeté que «els valencians poden anomenar llengua valenciana la que nosaltres anomenem llengua catalana». En el segon aspecte, insistí en la necessitat que «nuclis de joves [valencians] ben orientats» emprenguessen la tasca del «redreçament de l'idioma», oferint-los com a pauta d'actuació

el que nosaltres havem fet per depurar i elevar l'idioma al nivell a què avui es troba. [...]. El treball és pacient i no gens fàcil, però, ben orientat i persistent, pot donar grans resultats. Cal fer tot el possible per guanyar a València, la batalla de l'idioma.

Reiterava així el posicionament que havia manifestat el 1918.

Tanmateix, Fabra no aconseguí aturar la idea de la crida, i aquesta, sota el títol de «Als escriptors valencians i a les publicacions valencianes», es publicà al número 34 de *Taula de Lletres Valencianes* (juliol de 1930). La crida fou rebuda favorablement per moltes personalitats i entitats valencianes. En el cas de la Societat Castellonenca de Cultura (SCC), que des dels inicis (1919) havia seguit la normativa fabrista, Salvador Guinot i Vilar publicà al *Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura* (núm. XI, set.-oct. de 1930) un article, titulat «Per la reglamentació ortogràfica», en què afirmava:

Creiem que res més pràctic i beneficiós pot ésser que acceptar les Normes de l'Institut [d'Estudis Catalans], procurant que eixa benemèrita institució òbriga més la mà, adopte una criteri manco estret, més ample i comprensiu i més atent a la llengua viva de la pagesia i a les normes en què coincidiren la major i millor part dels nostres clàssics.

El segon resultat de la segona visita de Fabra al País Valencià fou, en canvi, estrictament confidencial: una carta adreçada als responsables de *Taula de Lletres Valencianes*, amb data de 15 de juliol de 1930, en què els advertia de les conseqüències que podria tenir per a la unitat de la llengua un acord ortogràfic escrit i divulgat, ni que fos provisional, diferent de les Normes de l'IEC:

El que aneu a fer és molt arriscat. El valencià no pot raonablement adoptar, com a definitiu, altre sistema ortogràfic que l'adoptat pel català. [...] No sé dir-vos si-nó que heu de procurar allunyar-vos tan poc com sigui possible del sistema de l'Institut. No us en separeu mai capriciosament: feu-ho tan solament quan cregueu que la solució de l'Institut contradiu algun fet valencià (jo no sé que això ocorri mai) o bé pot ésser un obstacle seriós a la difusió del valencià escrit (per dificultar-ne la lectura). No us en puc, de moment, fer altres indicacions. Ara, si hi ha possibilitats de fer-me conèixer (confidencialment) les solucions que us semblin destinades a triomfar (donada la marxa de les discussions) abans que

hagi recaigut cap acord definitiu sobre elles, llavors jo us podria potser ajudar en la confecció d'aquestes normes *provisionals* que us hem proposat d'establir.

Fabra temia que unes solucions transaccionals valencianes poguessen entorpir la difusió de la normativa ortogràfica de l'IEC, que ell havia concebut com a restauradora de la unitat compartida per tot l'àmbit lingüístic català després dels «segles de decadència» de la llengua (FERRANDO: 2019, 92-98).

La iniciativa de *Taula* no va quallar, però tampoc cap de les dues opcions proposades en les enquestes d'*Acció Valenciana*. *Taula* deixà de publicar-se el novembre de 1930, i *Acció Valenciana*, l'abril de 1931. Que la qüestió de l'autoritat lingüística surava en l'ambient ho posen de manifest els primers números d'*El Camí*, la nova revista del valencianisme cultural, apareguda en març de 1932. Entre els articles que s'hi publicaren sobre el tema n'hi ha uns quants que tornen a reivindicar la creació d'un IEV.

El 1931, Lluís Gozalbo París, director de l'Institut d'Idiomes de la Universitat de València, va proposar la creació d'una Secció d'Estudis de Llengua Valenciana al si d'aquest Institut. El centre es fixà com a objectius prioritaris redactar «el Diccionari i la Gramàtica històrica» de valencià i contribuir a superar les divergències ortogràfiques. Es constituí el 1932 amb el nom de Seminari de Filologia Valenciana, i Sanchis Guarner en fou nomenat director, però no se'n va poder fer càrrec perquè havia rebut una beca per a ampliar estudis al Centro de Estudios Históricos, de Madrid.

L'anhelada superació de les divergències ortogràfiques no serà possible fins a finals de 1932, però no des d'aquest Seminari de Filologia Valenciana, sinó a partir de l'acord que es coneix com a Normes de Castelló, que comptà amb la signatura d'aquest Seminari i de Sanchis Guarner (FERRANDO: 2019, 317-38).

3. LES NORMES DE CASTELLÓ: TRANSACCIÓ IDEOLÒGICA I CÍVICA, UNITAT ORTOGRÀFICA I PROVISIONALITAT INSTITUCIONAL

El camí cap a l'acord de Castelló fou lent i complex. A la vista del fracàs de la crida de 1930, tant pel que fa al procediment com al mètode,

Adolf Pizcueta, principal inductor d'aquella iniciativa, optà per gestionar l'acord ortogràfic des de la màxima discreció. Va recórrer a la SCC perquè n'assumís el protagonisme. El 15 d'octubre de 1932, la Junta de Govern de l'entitat proposà al seu soci Lluís Revest, que dos anys abans havia publicat *La llengua valenciana. Notes per al seu estudi i conreu*, que redactés la proposta de normes ortogràfiques a sotmetre a l'aprovació de les principals institucions i personalitats del valencianisme cultural. Carles Salvador s'encarregà d'elaborar un *Vocabulari ortogràfic*, que s'adjuntaria com a apèndix de les normes ortogràfiques. El 2 de desembre de 1932 es reuniren a Castelló diverses personalitats i representants de nombroses entitats per a aprovar la proposta redactada per Revest en nom de la SCC i iniciar la replega d'adhesions. El document a firmar porta la data de 21 de desembre de 1932, i fou presentat als futurs signataris com una proposta provisional per tal de facilitar que persones situades en el secessionisme lingüístic, com Fullana, també el signessen.

És possible que Pizcueta hagués consultat la nova iniciativa a Fabra, però no en tenim la més mínima evidència, ni coneixem cap text de Fabra, públic o privat, en què hagués expressat la seua posició, prèvia o posterior a la signatura de l'acord ortogràfic. A diferència de la crida de 1930, que no anava acompanyada de cap proposta, la iniciativa de 1932 comptà amb la redacció prèvia de les «Bases per a la unificació de l'ortografia valenciana», precedides d'un preàmbul, i de la esmentat *Vocabulari ortogràfic* sobre els quals es demanava l'assentiment dels signataris convidats. Concretament, precedeix les signatures el rètol següent: «Acceptem les Bases ortogràfiques i el Vocabulari que integra este quadern». En el preàmbul s'eludeix el problema de l'autoritat lingüística i del nom de la llengua. D'una banda, es reconeix que calia anar «millorant i rectificat» el «sistema» ortogràfic de les anomenades Normes de Castelló, tant per part de les «autoritats filològiques» que les havien aprovades com per part de «la novella generació d'estudiosos» del valencià. D'altra banda, s'evitava el nom de «llengua catalana», però també el de «llengua valenciana». Són les transaccions ideològiques que permeteren el pacte.

Les «Bases» eren un reproducció simplificada, i no sempre afortunada, de l'«Exposició de l'Ortografia catalana» que precedeix el *Diccionari*

ortogràfic de Fabra, de 1917. Potser Fabra lamentà que les «Bases» no s'hi ajustessen amb més precisió a les normes ortogràfiques de l'IEC. En tot cas, el seu silenci equival a un assentiment. Ben mirat, l'acord de Castelló responia a l'autonomia d'acció que Fabra havia preconitzat en les seues declaracions a *Nostra Parla* (1918), en l'entrevista a *Taula* (1930) i en la resposta a l'enquesta d'*Acció Valenciana* (1930).

Ja hem vist que en el preàmbul de les Normes de Castelló s'evità de concretar si la tasca de perfeccionament de l'acord ortogràfic hauria de ser fruit d'aportacions individuals o si s'havia de canalitzar a través d'una acadèmia valenciana de la llengua o d'un centre d'estudis filològics valencians. Els sectors del valencianisme favorables a la normativa de Fabra, fins i tot entre els més fidels, com la SCC i la revista *La República de les Lletres* (1934-1935), lamentaren en més d'una ocasió la manca de reconeixement dels trets específics del valencià culte en el corpus normatiu de l'IEC i l'absència de valencians al si de la institució catalana. Així, el 1934, Carles Salvador, arran de la celebració de la III Setmana Cultural Valencianista, propugnà, rectificant el seu posicionament anterior, la creació d'un Comitè d'Estudis Lingüístics o d'una Acadèmia que «fos l'autoritat acadèmica encarregada de la depuració de la llengua» (SIMBOR: 1983, 92). En el número 1 (juliol-setembre 1934), *La República de les Lletres*, portaveu dels escriptors valencians més vinculats al Principat, anuncia que «adopta l'ortografia de la superior autoritat del nostre idioma, que és l'Institut d'Estudis Catalans; i, al mateix temps demana l'ingrés a l'esmentat Institut d'una representació de València». I la mateixa revista, davant el debat sobre la creació d'un IEV, es pronuncia al núm. 3 (gener-març 1935), en els següents termes: «el futur Institut o Centre d'Estudis Valencians ha d'ésser un organisme totalment valencià i autònom i lliure de la tutela o possible intromissió de l'Estat» (FERRANDO: 2019, 285-291).

La situació política del moment, la feblesa del moviment valencianista i la prioritjació de consolidar l'acord ortogràfic de Castelló no afavorien el projecte de creació de l'IEV. Però el problema de l'autoritat lingüística no deixà de plantejar-se, més encara en uns moments de creixent reivindicació autonomista i, doncs, de perspectives d'oficialització

del valencià. Arran dels debats del Partido de Unión Republicana Autonomista sobre un estatut d'autonomia per a la Regió Valenciana, la Diputació de València acordà, el 12 d'abril de 1933, la creació d'una «Acadèmia Oficial de la Llengua Valenciana», però el nou govern conservador de l'estat condemnà a l'oblit un projecte mal vist altrament per la majoria del valencianisme (FERRANDO: 2019, 318-319).

L'objectiu concret de la tercera visita de Fabra al País Valencià, realitzada entre el 23 i el 27 de novembre de 1935, aquesta vegada acompanyat per Josep Maria de Casacuberta, Joan Coromines i Ramon Aramon i Serra, fou contrastar *in situ* la proposta de normativització de la toponímia major valenciana elaborada per l'IEC amb la que havien confeït Manuel Sanchis Guarner, Josep Giner i Nicolau Primitiu Gómez Serrano. Tanmateix, en l'acta de la SF de 18 de novembre de 1935 se'ns diu que Fabra hi va donar compte «del seu pròxim viatge a València i dels criteris que portarà a les converses que hi ha de tenir amb elements valencianistes per a l'acostament de les llengües literàries valenciana i catalana». Una vegada més, es deixa entreveure la preocupació de Fabra per la qüestió normativa al País Valencià. No sabem fins quin punt aquesta visita estigué condicionada per la persistència de la reivindicació d'un IEV, que Fabra potser intuïa que podria entrar en competència amb l'IEC. D'això, no en tenim, però, cap prova. En tot cas, convé remarcar que la persistència d'aquesta reivindicació dels sectors del valencianisme polític i cultural més proclius a la col·laboració amb l'IEC s'explica per la manca d'una consideració adequada de la SF de l'IEC envers els territoris altres que Catalunya fins als anys seixanta de segle XX.

4. UN INSTITUT D'ESTUDIS VALENCIANS (1937-1939) «PER AL CONREU I PROPAGACIÓ DE LA CULTURA VALENCIANA». LES RELACIONS AMB L'IEC

Les eleccions espanyoles de febrer de 1936 permeteren la victòria del Front Popular, en el qual s'integrà el valencianisme polític progressista a la Diputació de València, sobretot al voltant del Partit Valencianista d'Esquerra. Un dels seus líders principals, el metge i lletraferit xatívi Francesc Bosch i Morata (1901-1950), ocupà, des del 7 de gener de 1937, el càrrec de conseller de Cultura del Consell Provincial de Valèn-

cia, l'organisme que substituïa l'antiga Diputació. Bosch i Morata fou un dels firmants de la Normes de Castelló i havia col·laborat en *El Camí* i en *La República de les Lletres*. Coneixia molt bé les preocupacions del valencianisme cultural i, com a conseller de Cultura, impulsà l'acord de convertir el valencià en llengua cooficial del Consell Provincial de València (15-I-1937), creà els cursos de valencià per a funcionaris (15-I-1937), els Premis Literaris del País Valencià i la Biblioteca del País Valencià (19-III-1937), però el seu nom va unit sobretot al fet d'haver fundat l'IEV (9-II-1937). El polític xatívi concebé l'IEV com un punt de partida per a convertir-lo en un organisme comú a tot el País Valencià i, en aquest sentit, el Reglament de l'IEV (19-III-1937) preveïé l'establiment de delegacions arreu de tot el territori. De fet, se n'arribaren a establir dues, una a Xàtiva i l'altra a Alcoi.

No se'ns poden escapar els paral·lelismes entre Enric Prat de la Riba i Francesc Bosch i Morata. Tots dos, des de camps aliens a l'estudi de la llengua i la literatura catalanes, van dissenyar una veritable projecte de reconstrucció cultural per als seus respectius territoris a partir de les plataformes provincials existents i amb una iniciativa similar: la creació de sengles institucions culturals pròpies, l'IEC i l'IEV, alternatives a les institucions universitàries de l'Estat espanyol. La diferència bàsica entre un i altre projecte és que Prat de la Riba va trobar a Catalunya un ambient favorable a la normalització lingüística i cultural i encara va poder collir-ne els primers fruits —la creació de la Mancomunitat catalana (1914)—; en canvi, Bosch i Morata, a més d'ensopegar amb les reticències o l'oposició a la cooficialitat del valencià per part de la majoria dels sindicats obrers, especialment, dels anarquistes, va haver de patir en carn pròpia els efectes del supremacisme polític i cultural castellà, en gran part com a conseqüència del trasllat a València dels òrgans de govern de la República espanyola (novembre de 1936 a octubre de 1937). Per a decepció de Bosch i Morata, les Corts de la República espanyola instal·lades a València substituïren la proposta d'aprovació d'un Estatut d'Autonomia del País Valencià, prevista per al 2 de desembre de 1936, per la constitució de tres Consells Provincials en substitució de les tres Diputacions provincials (GIRONA: 2014, 34). En canvi, el polític valencià va reeixir a evi-

tar la nacionalització del Palau de la Generalitat, que ell preveia com a seu de la futura Generalitat Valenciana.

Segons el decret de creació de l'IEV, aquest es fundà «per al conreu i propagació de la Cultura valenciana» i, a tal fi, s'estructurà en quatre seccions: la Històrico-Arqueològica, la Filològica, la de Ciències i la d'Estudis Econòmics. Seguia així el model de l'IEC. S'hi declarà el valencià com a llengua oficial de la institució i, «a fi d'obtenir la màxima uniformitat gramatical», s'assignà a la SF la supervisió de totes les seues publicacions. En concret, la SF s'havia d'ocupar de «l'estudi i conreu de la llengua valenciana en tots els aspectes, en les varietats comarcals i unitat literària» (art. 2 del decret de creació de l'IEV).

La constitució de l'IEV es produí el 25 de març amb el nomenament dels 20 membres i l'elecció de càrrecs. Ens en dona una informació molt detallada l'opuscle publicat a l'efecte: *Institut d'Estudis Valencians. Memòria. Membres. Reglament interior* (1937). Bosch i Morata procurà escollir sense sectarisme polític el bo i millor dels valencians més capacitats per a dur a bon terme els objectius proposats. Val la pena de recordar almenys els noms dels qui van ocupar els càrrecs principals. La Secció Històrico-Arqueològica trià Isidre Ballester com a president i Domingo Flétxer com a secretari; la Secció de Ciències votà Josep Puche Álvarez, rector de la Universitat de València (1936-1939), com a president, i Emili Moròder com a secretari; la Secció d'Estudis Econòmics elegí Rafael Font de Mora com a president i Vicent Tomàs com a secretari, i la SF escollí Lluís Gonzalvo París, creador del Seminari de Filologia Valenciana i director de l'Institut d'Idiomes de la Universitat de València, com a president, i Carles Salvador Gimeno com a secretari. El primer president de l'IEV fou Josep Puche Álvarez. Carles Salvador ocupà en tot moment el càrrec de secretari general. L'IEV es reuní inicialment en diverses dependències de la Conselleria de Cultura. Segons consta en la convocatòria del Ple del dia 28 d'abril de 1937, la seu provisional de l'IEV fou la casa núm. 5 del carrer Sorní (CASANOVA: 2014, 42).

Bosch i Morata reeixí a integrar-hi representants de les entitats més actives del valencianisme cultural, especialment de Proa i de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Valenciana, i de la Universitat. Una de les decisions més importants de l'IEV és l'acord que adoptà el Ple

celebrat el 28 d'abril de 1937, que fa així: «S'acorda per unanimitat acceptar per a l'ús de l'Institut les Normes ortogràfiques de l'any 1932». Amb aquest acord, el pacte cívic de 1932 es convertí en un acord administratiu amb validesa legal, ni que fos inicialment limitat a la província de València i, doncs, en el primer intent d'establir una autoritat lingüística valenciana amb perspectiva de país.

L'IEV celebrà vint-i-tres reunions ordinàries o extraordinàries entre la del dia 25 de març de 1937, en què es va constituir, i el 25 de novembre de 1938. Totes han estat editades en facsímil per Francesc Pérez Moragón i Edelmir Galdón (2014). La guerra i les dificultats pressupostàries i d'assistència dels seus membres convertiren la bateria de projectes plantejats al si de l'IEV en un somni irrealitzable, però la iniciativa de la creació i el funcionament de la institució, ni que fos molt precari, va posar de manifest que la llavor sembrada pel valencianisme dels anys 30 no havia caigut en terra erma (VILA: 1995).

En el projecte de Bosch i Morata sempre estigué present la idea de col·laboració amb l'IEC. De fet, a penes publicat el decret de creació l'IEV, Bosch i Morata s'adreçà a Fabra, president de l'IEC, comunicant-li la notícia i demanant-li el Reglament de la institució germana. Com ens recorda Emili Casanova (2014, 30), en la seua resposta, datada el 18 de febrer de 1937, Fabra saluda «molt atentament el Sr. Bosch Morata, Conseller de Cultura del Consell Provincial de València, i al felicitar-vos per la creació de l'Institut d'Estudis Valencians es complau de fer-vos tramesa del reglament demanat i a més d'un exemplar de la nostra publicació *L'Institut d'Estudis Catalans. Els seus primers XXV anys*, tot augurant-vos els millors encerts pel bé de la cultura valenciana». Els termes d'aquesta missiva permeten deduir que Fabra veié materialitzat en la SF de l'IEV el seu posicionament en l'enquesta d'*Acció Valenciana*, de 1930, i que mantingué un respecte exquisit en la qüestió onomàstica.

El clima de col·laboració entre l'IEV i l'IEC es va manifestar en una consulta tècnica i en dues visites dels màxims representants de l'IEV a l'IEC el 1937. Fabra també realitzà dues visites al País Valencià el mateix any i, com veurem després, en una compartí amb Carles Salvador la representació d'ambdues institucions (FERRANDO: 2019, 105-109).

La consulta a l'IEC, feta alhora a la Junta para la Ampliació de Estudios, de Madrid, era sobre una qüestió de remuneració de treballs de transcripció. Encara que intrascendent, la petició revela la voluntat de l'IEV de convertir-se en el màxim interlocutor valencià en matèria de cultura davant de l'IEC i de les institucions acadèmiques de la resta de l'Estat.

La primera visita de les màximes autoritats de l'IEV a l'IEC la realitzaren, entre el 25 i el 27 d'abril, Francesc Bosch i Morata, Lluís Gonzalvo i Carles Salvador. En un primer moment, els representants valencians visitaren Lluís Companys i Antoni Maria Sbert, president i conseller de Cultura de la Generalitat respectivament. Després, visitaren Pompeu Fabra. El 28, ja són de tornada a València per a assistir a les reunions de l'IEV. En l'acta de la SF de l'IEV del dia 28 d'abril es fa constar que «fruit d'aquestes visites és la prometença de remesa de publicacions de l'Institut d'Estudis Catalans, per part del mateix, per tal de formar el fons d'una Biblioteca de consulta per a la nostra Secció», però la nota de premsa d'*Adelante*, núm. 74 (28-IV-1937) es limita a informar que «en la reunió [amb Fabra] trataron de los trabajos realizados por el IEC, cambiando impresiones sobre el desenvolvimiento en favor de la cultura catalana» (AZNAR & BLASCO 1985: 225). Carles Salvador aprofità la visita per a participar, el 25 d'abril, al Casal del Metge, en una trobada d'intel·lectuals catalans, valencians i mallorquins junt amb d'altres intel·lectuals espanyols per tal de refermar la solidaritat de les diverses nacionalitats i cultures de l'Estat. En l'acte, organitzat per l'Aliança d'Intel·lectuals per a la Defensa de la Cultura de Catalunya i la Comissaria de Propaganda de la Generalitat, també intervingué Josep Puche. Per part de Catalunya participaren, entre altres, Fabra, Jaume Serra Húnter, rector de la Universitat Autònoma de Barcelona, i Josep Pous i Pagès. En la seua intervenció, Fabra va insistir en la unitat lingüística amb els valencians (FERRANDO: 2019, 107-108).

La segona visita a Barcelona es realitzà després del 25 de novembre de 1937, ja que en el Ple de l'IEV d'aqueix dia es fa constar que el Sr. Bosch i Morata havia estat cessat com a conseller de Cultura (8-XI-1937) i que demanava que, «havent de fer un pròxim viatge a Barcelona, podria portar la representació oficial de l'Institut, puix sobre altres coses

tenia que parlar amb els Srs. [Antoni Maria] Sbert, [Josep Maria] Imbert i altres personalitats catalanes, i d'aquestes conversacions podrien recaure beneficis a l'Institut». El Ple de l'IEV, potser condicionat pels canvis polítics de novembre de 1937 al Consell Provincial de València, que busquen supeditar qualsevol activitat intel·lectual —i més encara si era percebuda com a nacionalista— a l'objectiu de guanyar la guerra, hi accedí, però acordà que «les conversacions oficials del Sr. Bosch es limiten als oferiments de llibres fets anteriorment per l'Institut d'Estudis Catalans i a demanar fons bibliogràfics a la Generalitat de Catalunya». Carles Salvador es manifestà contra aquest acord, que revela unes certes reticències sobre l'actuació de la Generalitat catalana. La redacció de l'acta del Ple del dia 25 de novembre de 1937 deixa entendre que no havien arribat els llibres que s'esperaven rebre. En tot cas, les actes següents guarden un silenci absolut sobre les gestions de Bosch i Morata a Barcelona (GIRONA: 1986, 524). El predomini polític dels sectors esquerrans més aliens al valencianisme en el Consell Provincial explica que aquest, esmenant alguns articles bàsics del Reglament de l'IEV, publicués l'abril de 1938 un decret establint a l'IEV «la cooficialitat de la llengua vernaclea amb la castellana», a excepció de la SF.

La primera visita de Fabra a València posterior a la creació de l'IEV tingué lloc entre el 10 i l'11 de juliol de 1937, amb motiu del Segon Congrés d'Intel·lectuals per a la Defensa de la Cultura, inaugurat el dia 4. Fabra formava part d'una delegació catalana, integrada, entre altres, per Jaume Serra Húnter i Josep Pous i Pagès. A València, Fabra fou rebut molt cordialment per Carles Salvador, el qual, juntament amb Bernat Artola i Enric Navarro i Borràs, membre i tècnic de l'IEV respectivament, Adolf Pizcueta i Ricard Blasco integraven la delegació valenciana del Congrés. Fabra fou un dels tres congressistes que s'alternaren en la presidència de les sessions realitzades el dia 10, a la sala de sessions de l'Ajuntament de València. La delegació valenciana i la catalana enviaren conjuntament un missatge de solidaritat als intel·lectuals d'Euskadi, que no pogueren assistir a causa de les circumstàncies bèl·liques. En una d'aquestes sessions, presidida per Fabra, Carles Salvador llegí, en llengua catalana i en nom de valencians, catalans i balears, un memorable al·legat en favor de les cultures nacionals d'àmbit reduït.

La segona visita de Fabra a València el mateix 1937, que es produí entre el 3 i 6 d'octubre, no fou com a president de l'IEC, sinó com a president del Patronat de la Universitat Autònoma de Barcelona. L'autonomia d'aquesta Universitat Autònoma era només parcial, perquè havia de compartir amb l'Estat la gestió de la institució universitària, cosa que explica que el Patronat s'hagués de reunir bé a la capital de l'Estat —en aquell moment, València— o bé a Barcelona, i que en les seues actes alternés el català i el castellà. És probable que Fabra hagués aprofitat l'ocasió per a contactar una vegada més amb Carles Salvador, però no ens en dona cap notícia ni la premsa ni les actes de les reunions del Ple i de la SF de l'IEV que van tenir lloc aquell mateix mes de novembre (FERRANDO: 2019, 117).

Malgrat les interferències polítiques i la situació bèl·lica, les relacions entre els sectors lingüísticament més conscienciats del valencianisme i de catalanisme, representats per Salvador i per Fabra respectivament, van bastir unes relacions de col·laboració basades en la unitat de la llengua i en el respecte a les singularitats respectives. La destrucció i la dispersió de la biblioteca de Fabra i potser també, en part, de la de Carles Salvador ens han privat ben probablement de conèixer molts detalls sobre aquests vincles. En tot cas, cal fer notar que les actuacions de l'IEV semblen haver estat presidides per criteris bàsicament culturalistes i massa tímids en relació amb el conjunt de l'àmbit lingüístic català, que criden l'atenció en el context democratitzador del moment, però que revelen també una impotència forçada per les circumstàncies bèl·liques i per la pressió centralista de les organitzacions estatals.

5. LA SECCIÓ FILOLÒGICA DE L'INSTITUT D'ESTUDIS VALENCIANS

Ja hem vist més amunt que la SF de l'IEV només comptà amb cinc membres. Almela i Artola solien assistir a totes les reunions. Menys vegades, Lluís Gonzalvo, com a conseqüència dels seus càrrecs universitaris i, des de l'agost de 1937, com a nou president de l'IEV. Segons va informar Carles Salvador en la primera reunió de la SF (16-IV-1937), Sanchis Guarner es trobava «absent complint deures militars». Només Gonzalvo i Sanchis Guarner tenien formació lingüística. Els altres tres eren preferentment creadors. Salvador es considerava gramàtic per obli-

gació cívica (SIMBOR: 1983). Amb ells van col·laborar per a tasques diverses Nicolau Primitiu Gómez Serrano, Josep Giner i Marco, Felip Mateu i Llopis i Francesc Martínez i Martínez.

Un dels primers acords de la SF (16-IV-1937) fou l'acceptació de les Normes de Castelló, i una de les primeres iniciatives, la publicació de l'*Ortografia Valenciana*, de Carles Salvador, precedida d'un advertiment de l'autor, en què remarcava que «els membres d'esta Secció Filològica [de l'IEV] (lingüistes, filòlegs, gramàtics i literats) reformaran, pel temps, si cal, com fan totes les Acadèmies de la Llengua del món, aquells punts ortogràfics i gramaticals que deguen ésser reformats segons els estudis científics aconsellen»; és a dir, Carles Salvador venia a reiterar la posició que figurava en les «Bases per a la unificació de l'ortografia valenciana» de l'acord de Castelló, segons la qual «a la novella generació d'estudiosos pertany la cura i la missió, prou feixuga i prou llarga, d'anar rectificant i millorant un sistema, a base també naturalment d'amples acords».

A diferència de les Normes de Castelló, que evità el sintagma «llengua valenciana», els Estatuts, el reglament i les actes de l'IEV, i també les actes de la SF l'utilitzen habitualment. És aquest un aspecte, estretament lligat als sentiments identitaris valencians, que Fabra sempre respectà. Cirici Pellicer recorda que, el 1937, Fabra pronuncià una conferència a Barcelona, en què «va dir que no calia que [els valencians] diguessin que parlen català; ni que intentessin acostar-se a la llengua de Barcelona. Que n'hi havia prou que purifiquessin el valencià per a trobar-se, al final, que la llengua és idèntica» (FERRANDO: 2019, 108).

La SF de l'IEV celebrà sessions irregularment, però amb una certa freqüència, a partir de la reunió constitutiva del 16 d'abril de 1937. Se n'han conservat vint-i-tres actes. L'última que ens n'ha pervingut és del 10 de març de 1938, en què se'ns informa que es deixen en suspens tots els projectes de la Secció que requerien despeses, a excepció del *Vocabulari Castellà-Valencià*. No sabem si fou realment l'última, ja que els reunions del Ple de l'IEV es continuaren celebrant al llarg del 1938.

No s'ha tingut notícia de les actes de la SF fins que, el 1994, Alfons Vila Moreno en trobà una còpia a l'arxiu de la Real Acadèmia de Cultura Valenciana, entitat resultant de la transformació del Centro de Cultura Valenciana, els membres del qual solien reunir-se a la Llotja de

València. Vila n'elaborà un estudi, *L'Institut d'Estudis Valencians* (1995), encara inèdit, que presentà als Jocs Florals de Lo Rat Penat i n'oferí còpies a alguns professors. Encara que Emili Casanova (2014) estudià les principals realitzacions de la SF, no en publicà les actes, i Vila (2014, 55) ha continuat lamentant que aquests continuessen inèdites.

El meu objectiu ací és publicar-les com a testimoniatge d'un moment històric en què es creié de veres que un altre País Valencià, reconciliat amb el seu nom i amb la seua cultura, era possible. És hipòtesi molt plausible de Vila que aquestes actes, així com les del Ple de l'IEV, també dipositades als locals de l'antic Centro de Cultura Valenciana, devien ser les que guardava Carles Salvador, atès que era secretari tant de l'IEV com de la seua SF, i que hauria estat ell mateix qui, per a evitar-ne la destrucció o per a desfer-se'n per por a la repressió franquista, les va dipositar en les dependències del Centro de Cultura Valenciana, del qual també era membre.

La Secció Filològica projectà bàsicament:

a) la correcció i compleció del *Nomenclàtor dels pobles valencians* elaborat per Nicolau Primitiu Gómez Serrano, Sanchis Guarner i Josep Giner, publicat a *Timó* (núm. 6-7, desembre 1935-gener 1936), amb inclusió dels noms dels municipis de parla de base aragonesa o castellana;

b) un pla lexicogràfic consistent en: 1) la redacció d'un *Diccionari General de la Llengua*, inspirat en Fabra i coordinat per Carles Salvador, del qual només ens han arribat 326 fitxes (CASANOVA: 1994); 2) un *Vocabulari Castellà-Valencià*, encarregat a Carles Salvador, en aquest cas per a facilitar l'ús d'un bon valencià en ciutadans alfabetitzats en castellà, que el mateix Salvador presentà en la reunió de la SF del 31 de maig de 1937 i que havia d'anar precedit de l'*Ortografia* de l'IEV i d'una *Flexió verbal*; 3) un *Diccionari de Rims* i un *Diccionari Etimològic*, proposats per Lluís Gonzalvo, i un *Diccionari d'Autoritats*, proposat per Francesc Almela; i 4) la redacció de vocabularis «monogràfics», és a dir, d'especialitat;

c) la publicació d'un tractat de *Sintaxi Valenciana amb exercicis pràctics*, encarregat així mateix a Carles Salvador, que havia de completar

l'obra gramatical que el mateix Salvador havia iniciat amb l'*Ortografia valenciana* (1933) i la *Morfologia valenciana* (1936) (SIMBOR: 1983);

d) la publicació d'un *Butlletí de Dialectologia Valenciana*, després rebatejat com a *Estudis Valencians de Lingüística i Literatura*, de periodicitat trimestral i sota la direcció de Lluís Gonzalbo, concebut amb la voluntat de comptar amb col·laboracions externes, entre les quals les de Fabra, Coromines i Aramon;

e) la publicació de fullers de divulgació sobre ortografia, toponímia, antroponímia, etc.;

f) la publicació de monografies sobre llengua i literatura valencianes, entre les quals una *Gramàtica històrica*, a cura de Lluís Gonzalvo;

g) la publicació d'una col·lecció titulada «Els nostres autors antics», de caràcter antològic, amb estudi introductor i glossari, a imitació de «Els Nostres Clàssics»;

h) la publicació d'una col·lecció titulada «Textos valencians», de caràcter erudit, amb autors de totes les èpoques, des d'Ausiàs March, Joan Roís de Corella, Joanot Martorell i Jaume Roig fins a personatges de la Renaixença com Eduard Escalante; i,

j) la publicació d'obres contemporànies de creació literària.

Les dificultats econòmiques, l'escàs personal tècnic —Enric Navarro Borràs i Emili Beüt— i l'acord de paraitzar totes les activitats que impliquessin despeses (a partir de març de 1938) interromperen els treballs d'edició previstos. Ja hem vist que l'únic projecte que continuà elaborant-se després de març de 1938 fou el *Vocabulari Castellà-Valencià*, que va arribar a tenir més de 24.000 lemes i més de 1.000 pàgines (CASANOVA: 2014, 44). Entre els projectes literaris més madurs hi hagué l'*Antologia general de la literatura renaixentista*, d'Enric Navarro i Borràs, que estigué a punt d'arribar a la impremta. En canvi, es quedà com un mer enunciat la idea de Salvador de reunir *Les 100 millors poesies valencianes*. L'interés per la poesia d'alguns membres de la SF s'observa en l'aprovació de l'edició de dos llibres de poemes, *El llac tremolós*, de Josep González Mir, i *L'oreig i el delit*, de Carles Salvador, que aquest retirà.

L'IEV assumí l'organització dels curssets d'ortografia per correspondència que impartia la Conselleria de Cultura del Consell Provincial

de València i la gestió de la Biblioteca del País Valencià, precedents dels Cursos de Llengua Valenciana per correspondència de Lo Rat Penat i de la futura Biblioteca Valenciana Nicolau Primitiu de la Generalitat Valenciana, respectivament. També inicià els preparatius per a celebrar el seté centenari de la fundació del País Valencià per Jaume I (1938), s'adherí a la campanya de l'Ateneu Popular de València perquè el govern central introduís el valencià en el batxillerat i vetlà per l'ús oral i escrit del valencià en les institucions públiques, començant per l'IEV. En altres mots, assumí subsidiàriament, en una situació d'anormalitat política, comeses pròpies d'un departament de Cultura o d'una direcció general de Política Lingüística.

Els objectius de la SF proposats foren molt superiors a les forces humanes i a les disponibilitats econòmiques de què gaudia. La major part dels materials reunits han desaparegut. Gràcies a les actes conservades, resta el testimoniatge d'unes iniciatives ben intencionades i ben orientades en favor de la llengua i la literatura del País Valencià.

6. CONCLUSIONS

L'èxit del procés de codificació lingüística de la llengua catalana liderat per Fabra és indèstriable de la recuperació de la consciència identitària i nacional en una gran part de la població de Catalunya durant el primer terç del segle XX. No fou així al País Valencià i a les Illes Balears, dominades pel sucursalisme espanyol.

Gràcies al reconeixement d'un cert grau d'autonomia política, Catalunya reeixí a dotar-se d'una autoritat lingüística, l'IEC (1911), i a veure'n difoses eficaçment les recomanacions normatives. Aquestes només incidirien al País Valencià i a les Illes Balears en els cercles més cultes i més conscienciats lingüísticament. Fabra prengué consciència de la complexitat sociolingüística de la comunitat catalanoparlant i de la dificultat de vehicular les seues propostes normatives fora de Catalunya, i per això atribuí als escriptors valencians i balears (1918) un paper rellevant en la recuperació literària de les seues formes i paraules genuïnes.

L'aprovació de les Normes de Castelló (1932) fou un acord cívic de reconeixement implícit de l'obra de Fabra, el qual tingué l'encert de construir les bases de la codificació del català modern a partir de l'unitari

català medieval, en el qual es redactaren les obres dels grans clàssics valencians del segle XV.

L'IEV (1937) fou concebut amb el propòsit d'estudiar, difondre i prestigiar la cultura pròpia del País Valencià i, des del vessant lingüístic, com a instrument per a facilitar la vehiculació de les Normes de Castelló i alhora l'autoidentificació dels valencians amb la mateixa normativa seguida pels catalans i balears. Aquest component identitari explica que la reivindicació de l'IEV haja estat una constant en el valencianisme cultural progressista des dels primers decennis del segle XX. Ajudà a la reivindicació de l'IEV el sentiment de greuge per la nul·la presència de valencians al si de la SF fins al 1961, en què hi va ingressar Manuel Sanchis Guarner, situació explicable en bona part per la feblesa del moviment cultural valencià. La iniciativa de Francesc Bosch i Morata no fou sinó la materialització política d'una ja vella reivindicació cultural.

Amb la creació de l'IEV, a partir d'una iniciativa provincial però amb perspectiva d'abraçar tota la geografia valenciana, el País Valencià es dotà d'una autoritat lingüística reconeguda legalment per primera vegada en la seua història, que convertí en acte de llei el pacte cívic que fou l'acord de Castelló. Hi ha, per tant, un estret paral·lelisme entre el procés de creació de l'IEC, nascut a partir de la Diputació Provincial de Barcelona, i el de l'IEV. En tots dos casos, es tractava de superar el caos anterior (PITARCH: 1996).

El 1937, el Consell Provincial de València no sols reconegué la co-oficialitat del valencià, sinó també l'autoritat de l'IEV en matèria lingüística, lligada a l'observació de les Normes de Castelló. Reconeixia així, indirectament, la normativa fabrista.

Les relacions que la SF de l'IEV mantingué amb la SF de l'IEC foren una manifestació eloqüent de la voluntat de coordinar-se amb la primera institució normativa de la llengua catalana. Fabra veié en la SF de l'IEV i, en concret, en Carles Salvador l'interlocutor valencià per antonomàsia en qüestions de llengua normativa. També Salvador fou en el seu temps el més fidel transmissor i divulgador de la normativa fabrista al País Valencià.

L'IEV fou, per tant, un precedent clar de l'actual Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL), la llei de creació de la qual preveu que els seus

criteris normatius s'han de basar en les Normes de Castelló, que fou també el criteri adoptat per l'IEV.

Ara bé, hi ha dues diferències molt clares entre l'IEV i l'AVL: 1) mentre que la creació de l'IEV partí del valencianisme cultural i polític de base, l'AVL fou el resultat d'un pacte polític entre dirigents del PP, Convergència i Unió i el PSPV-PSOE, no protagonitzat pel valencianisme cultural, i 2) mentre que l'IEV tingué un reconeixement legal limitat a l'àmbit de la província de València, l'AVL té un reconeixement legal d'abast territorial valencià (Llei de creació de l'AVL, de la Generalitat Valenciana, 1998) i alhora d'abast estatal (Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, llei orgànica de l'Estat, 2006), ja que l'AVL s'incorporà com a institució normativa per al valencià en l'articulat d'aquesta reforma de l'estatut d'autonomia, aprovada pels parlamentaris de les Corts espanyoles d'aquella legislatura, entre els quals la majoria absoluta dels parlamentaris valencians, catalans i balears. Però l'IEV i l'AVL també comparteixen uns mancanes similars: en cap de les dues institucions no es defineix la identitat filològica del valencià ni s'expliciten els vincles amb les institucions anàlogues dels altres territoris de llengua catalana, encara que se sobreentenen. Les mancanes d'una i altra institució són un reflex més de la situació d'anormalitat cultural, lingüística i política que patim des de l'any 1707, però els assoliments també són expressió de la voluntat de reconstrucció d'una llengua moderna de cultura.

BIBLIOGRAFIA

- AZNAR, Manuel & Ricard BLASCO (1985): *La política cultural al País Valencià (1927-1939)*, València, Institució Valenciana d'Estudis i Investigació.
- CASANOVA, Emili (1994): «El Diccionari de l'Institut d'Estudis Valencians», *Caplletra*, núm. 16, p. 49-82.
- (2014): «La Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Valencians», dins F. Pérez Moragón & E. Galdón (dir.), *Ciència i cultura en la guerra. L'Institut d'Estudis Valencians (1937-1938)*, p. 37-50.

- CLIMENT, Josep Daniel (2007): *Les Normes de Castelló: l'interès per la llengua dels valencians al segle XX*, València, Acadèmia Valenciana de la Llengua.
- FABRA, Pompeu (1980 [1918]): «La tasca dels escriptors valencians i balears» (*Nostra Parla*, 7, desembre 1918), dins Pompeu Fabra, *La llengua catalana i la seva normalització*, ed. Francesc Vallverdú, Barcelona, Edicions 62 - La Caixa, p. 147-148.
- FERRANDO, Antoni (2000 [2019]): «Fabra i el País Valencià», dins Joan Argenter (ed.), *Simposi Pompeu Fabra. Jornades Científiques de l'Institut d'Estudis Catalans*, Barcelona, IEC, p. 121-157. Versió ampliada i revisada a Ferrando (2019), p. 78-128.
- (2006): «Percepció i institucionalització de la norma lingüística entre els valencians: panorama històric», dins Antoni Ferrando & Miquel Nicolás, *La configuració de la norma lingüística a l'Europa llatina*, Alacant, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, p. 189-251.
- (2019): *Fabra, Moll i Sanchis Guarner: la construcció d'una llengua moderna de cultura des de la diversitat*, València, Publicacions de la Universitat de València.
- (en premsa): «El català de València en l'obra de Fabra», dins *Simposi Pompeu Fabra en ocasió del 150è aniversari*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans.
- FERRANDO, Antoni & Miquel NICOLÁS (2011): *Història de la llengua catalana (Nova edició ampliada i revisada)*, Barcelona, UOC.
- GIRONA, Albert (1986): *Guerra i revolució al País Valencià (1936-1939)*, València, Ed. 3i4.
- INSTITUT D'ESTUDIS VALENCIANS (1937): *Memòria, Membres, Reglament interior*, València.
- PÉREZ MORAGÓN, Francesc & Edelmir GALDÓN (dir.) (2014): *Ciència i cultura en la guerra. L'Institut d'Estudis Valencians (1937-1938)*, València, Universitat de València.
- PITARCH, Vicent (1996): *Control lingüístic o caos*, Alzira, Bromera.

- SIMBOR, Vicent (1983): *Carles Salvador i Gimeno: una obra decisiva*, València, Diputació Provincial.
- (ed.) (2000): *Carles Salvador. Papers de premsa*. Introducció i edició, València, Institució Alfons el Magnànim.
- VALLÈS, Santi (2008): *Acció Valenciana (1930-1931). La consciència desvetlada*, València, Acadèmia Valenciana de la Llengua.
- VILA MORENO, Alfonso (1995): *L'Institut d'Estudis Valencians*, inèdit.
- (2014): «Actes de l'Institut d'Estudis Valencians», dins F. Pérez Moragón i E. Galdón dirs., *Ciència i cultura en la guerra. L'Institut d'Estudis Valencians (1937-1938)*, p. 53-55.

ANNEX

ACTES DE LA SF DE L'IEV

L'edició de les actes de la SF de l'IEV, redactades per Carles Salvador, s'ha fet a partir de la fotocòpia de la versió manuscrita que m'ha facilitat amablement el Sr. Alfons Vila. S'hi ha respectat la llengua original, que només s'ha corregit quan s'han observat errades evidents de transcripció i convencions d'estil contradictòries.

[1] ACTA DE LA SESSIÓ ORDINÀRIA DE LA SECCIÓ FILOLÒGICA DE L'INSTITUT D'ESTUDIS VALENCIANS CELEBRADA EL DIA SETZE D'ABRIL DE L'ANY MIL NOU-CENTS TRENTA-SET EN EL DOMICILI DE LA CONSELLERIA DE CULTURA DEL CONSELL PROVINCIAL DE VALÈNCIA SOTA LA PRESIDÈNCIA DEL SR. LLUÍS GONZALVO PARÍS

S'obri la sessió a les sis de la vesprada, amb l'assistència dels membres Srs. Lluís Gonzalvo París, Francesc Almela i Vives, Bernat Artola Tomàs i Carles Salvador Gimeno.

El Sr. Salvador dóna compte d'haver convocat el Sr. Manuel Sanchis Guarner, qui no assistix a la sessió per trobar-se absent complint deures militars. Proposa, i és aprovat per unanimitat, que siguin acceptades i adoptades provisionalment les Normes Ortogràfiques que l'any 1932 foren elaborades pels lingüistes i escriptors del País Valencià. Proposa, també, que la Secció es procure per a estudiar-lo el *Nomenclàtor de pobles del País Valencià* que, per iniciativa de Proa, Consell de Cultura i Relacions Valencianes, elaboraren els Srs. Nicolau Primitiu, Sanchis

Guarner i Guillem Renart. S'aprova i s'encarrega de la tal gestió el Sr. Gonzalvo.

El Sr. Gonzalvo exposa les tasques lingüístiques que té en elaboració: *Diccionari de Rims*, *Diccionari Etimològic i Gramàtica Històrica*, entre altres; el Sr. Almela exposa les seues: *Diccionari d'Autoritats*; el Sr. Artola, el seu estudi sobre el llenguatge de les obres del saineter Escalante, i el Sr. Salvador, la seua *Exposició de Sintaxi Valenciana* en forma de lliçons pràctiques.

Es posa de manifest la conveniència d'elaborar diversos vocabularis parcials: arts, oficis, ciències, flora i fauna, per a preparar els materials que han de formar el *Diccionari General de la Llengua*.

S'acorda redactar el *Vocabulari Castellà-Valencià* com a tasca immediata i la publicació periòdica d'un *Butlletí de Dialectologia Valenciana*.

S'acorda alçar la sessió amb el fi d'assistir a la conferència que en esta fetxa pronuncia a la Universitat el professor Sr. T. Navarro Tomàs sobre *L'esperit del poble en la formació de l'idioma*; i celebrar la segona sessió ordinària l'endemà a les set de la vesprada.

El Secretari: Carles Salvador, signat.

[2] ACTA DE LA SEGONA SESSIÓ MESAL ORDINÀRIA CELEBRADA EL DIA DÈSSET D'ABRIL SOTA LA PRESIDÈNCIA DEL SR. LLUÍS GONZALVO PARÍS

S'obri la sessió a les set de la vesprada, amb l'assistència dels senyors anotats al marge [Lluís Gonzalvo, Bernat Artola, Francesc Almela, Carles Salvador].

Es dóna lectura a l'acta de la sessió anterior essent aprovada.

Es passa a estudiar el criteri amb què ha de redactar-se el *Vocabulari Castellà-Valencià* i s'encarrega aquesta redacció al Sr. Salvador, qui, prèviament i en forma de ponència, presentarà un criteri de redacció de l'obra esmentada per a que, una vegada aprovat en sessió, servisca de norma a la Secció, la qual revisarà i aprovarà en darrer terme el treball del Sr. Salvador.

S'acorda adquirir un exemplar de cada una de les obres següents per a que puguen treballar sobre elles i en compliment d'acords anteriors

el Sr. Almela, Artola i Salvador, respectivament: *Tirant lo Blanch*, publicada per Marian Aguiló; *Les obres d'Auzias March*, edició crítica d'Amadeu Pagès; *Diccionario de la Lengua Castellana por la Academia de la Lengua Española*, darrera edició.

S'acorda que el *Butlletí de Dialectologia Valenciana* siga dirigit pel Sr. Gonzalvo; que la publicació d'aquesta revista siga semestral i que el primer número veja la llum pública en la pròxima tardor.

S'acorda que la Secció publique obres de caràcter literari: d'autors clàssics, de la Renaixença i contemporanis, així com documents, cròniques, antologies, etc. etc. en edicions que en cada cas es determinarà.

S'encarrega al Sr. Almela la direcció d'aquesta editorial, qui, prèviament i en forma de ponència, presentarà a la Secció un pla de treball d'edicions.

S'acorda que cada un dels membres de la Secció presente una llista de les obres d'estudi més indispensables per a formar una petita biblioteca de consulta, que quedarà instal·lada en el domicili de la Secció; i celebrar la sessió pròxima el dia vint-i-vuit a les sis de la vesprada.

I, no [havent] altra cosa de què tractar, s'alça la sessió a vuit hores i quinze minuts.

El Secretari: Carles Salvador, signat.

[3] ACTA DE LA TERCERA SESSIÓ ORDINÀRIA MENSUAL DE LA SECCIÓ FILOLÒGICA CELEBRADA EL DIA VINT-I-VUIT SOTA LA PRESIDÈNCIA DEL SR. LLUÍS GONZALVO, AMB L'ASSISTÈNCIA DELS SRS. ANOTATS AL MARGE [LLUÍS GONZALVO, FRANCESC ALMELA, BERNAT ARTOLA, CARLES SALVADOR]

S'obri la sessió a les divuit hores. El Sr. Gonzalvo dóna compte del seu viatge a Barcelona amb el Conseller de Cultura, Sr. Bosch Morata, i de les visites fetes al President de la Generalitat, Sr. Companys, Conseller de Cultura, Sr. Sbert, i Institut d'Estudis Catalans amb el Sr. Salvador. Fruit d'aquestes visites és la prometença de remesa de les publicacions de l'Institut d'Estudis Catalans, per part del mateix, per tal de formar el fons d'una Biblioteca de consulta per a la nostra Secció.

Els membres de la Secció presents, en compliment d'un acord anterior, manifesten la conveniència d'adquirir, a més de les obres de l'I.

D'E.C, el *Vocabulari Valencià* del P. Fullana, el *Diccionari General* de P. Fabra, la *Biblioteca Catalana* de Miquel i Planes, el *Diccionari Català-Valencià-Balear* d'Alcover i Moll, el *Butlletí del Diccionari* d'Alcover, les edicions de la Societat Castellonenca de Cultura; les obres *La Reconstrucció del Llenguatge Literari Català* del P. Calveras i la *Gramàtica Històrica del Català Antic* de Griera.

I, no havent altra cosa de què tractar, s'alça la sessió a les dèneu hores.

El Secretari: Carles Salvador, signat.

[4] ACTA DE LA PRIMERA SESSIÓ MESAL CELEBRADA EL DIA VINT-I-CINC DE MAIG, ASSISTINT ELS SRS. ANOTATS AL MARGE [ON NO FIGURA CAP NOM]

S'obri la sessió a les 18 hores i es llig l'acta de la sessió anterior essent aprovada.

Després d'un canvi d'impressions, es considera que el títol de la publicació periòdica de la Secció podria ésser *Estudis Valencians de Lingüística*.

A la indicació feta pel Conseller de Cultura, Sr. Bosch Morata, sobre la construcció d'un fitxer per a les necessitats filològiques de la Secció, s'acorda que la calaixera siga, per ara, de trenta calaixos per a fitxes del tamany universal.

En compliment d'un acord anterior, la Secció s'ha procurat el *Nomenclàtor de municipis del País Valencià* i s'ha considerat convenient afegir a la llista actual de noms de pobles de llengua valenciana altres dels de llengua castellana, almenys els que tradicionalment tenen traducció valenciana popular. Es posa l'abans dit *Nomenclàtor* a estudi dels membres de la Secció per tal de presentar les esmenes convenients.

S'acorda, a indicació del Sr. Guarner, adquirir *Die Mundart von Alacant*, del Dr. Pere Barnils.

S'acorda celebrar nova sessió el dia vint-i-vuit a les 18 hores trenta minuts.

I, no havent altra cosa de què tractar, s'alça la sessió a les 19 hores.

El Secretari: Carles Salvador, signat.

[5] ACTA DE LA SEGONA SESSIÓ MESAL CELEBRADA EL DIA TRENTA-U DE MAIG SOTA LA PRESIDÈNCIA DEL SR. LLUÍS GONZALVO I AMB ASSISTÈNCIA DELS SRS. ANOTATS AL MARGE [ON NO FIGURA CAP NOM]

S'obri la sessió a les 18 hores i es llig l'acta de la sessió anterior essent aprovada.

El Sr. Salvador dona lectura a la seua ponència sobre l'Institut d'Estudis Valencians, Secció Filològica: «Criteri a seguir sobre la redacció i edició d'un *Vocabulari Castellà-Valencià*».

Ponència encarregada al membre Sr. Carles Salvador i Gimeno en la sessió ordinària celebrada el dia 17 d'abril de l'any 1937. Fón presentada el dia 14 del mes de maig del mateix any. València. *Vocabulari Valencià-Castellà*.

«És d'una absoluta necessitat posar a les mans d'aquells que vullguen conèixer el lèxic de la nostra llengua vernacle, per tal d'usar-la correctament, un *Vocabulari Castellà-Valencià* on es registren els mots més usats i coneguts d'ambdues llengües. I l'obra és urgent per quant la formació cultural del nostre poble és feta a base de la llengua espanyola i no respon a les necessitats i a les apetències del poble valencià, i a les de les seleccions d'hommes d'estudi que, desitjant usar la nostra llengua en les seues obres científiques literàries, els manca, en determinats moments, aquell mot o aquells mots valencians que traduïxen amb la major exactitud possible els vocables castellans que fluïxen a la ploma o als llavis llurs. Dins la bibliografia valenciana es troba a mancar una tal obra de consulta. Més que un *Vocabulari Castellà-Valencià* per a estrangers, entenem que ha d'ésser una obra per a valencians. Així no enregistrarem la pronunciació figurada dels mots vernacles. Potser aquest aspecte fonètic es podria salvar en part donant, en un estudi preliminar, la pronúncia valenciana de les vocals obertes i la de les consonants *b* i *v*, *g* i *j*, i el valor fònic de *tg*, *ig*, *tj*, *tx*, *x*, *ny*, *s*, *ss*, *c*, i l'estudi de la diftongació, però d'una manera esquemàtica breu i gràfica. És a dir, donar breument un estudi comparat dels fonemes castellans i valencians.

Els Diccionaris valencians actuals, envellits i defectuosos, són, en part, un registre del llenguatge valencià i, en part, un pont per tal de passar, els valencians, a un major coneixement de la llengua espanyola. Així, els d'Escrig, Martí Gadea i Llombart. La directriu del Diccionari que proposem és, precisament, la contrària: enregistrar el castellà més usual per tal de substituir-lo pel llenguatge valencià correcte. A més a més, un gran nombre de vocables pertanyents a ciències, arts, oficis, esports, etc. no han entrat encara en el corrent literari de la nostra llengua i pul·lulen en el llenguatge parlat del nostre poble en formes forasteres. Aquests vocables que cal adaptar necessitaran potser en cada cas un estudi per a determinar amb quina forma, flexió i ortografia han d'ésser acceptades. No és que ens proposem admetre tota mena de barbarismes, sinó que davant de mots com *sobre* i *envelop* o *taquilla* i *guixeta*, per exemple, ens caldrà determinar quin fóra més convenient: si el castellanisme o el gal·licisme. Hi ha mots com *jersei*, *suéter*, *futbol*, *film*, que ja tenen una certa tradició valenciana i potser fóra convenient acceptar-los tal com el poble els pronuncia; d'altres com *còrner*, *màner*, *xalènger*, *penal*, *faut*, etc. potser en uns casos aniria bé admetre'ls adaptant-los segons el geni de la llengua i en altres potser traduint-los, puix que el valencià té paraules que expressen exactament el sentit de tals anglesismes. Els mots científics de formació erudita que han estat creats modernament prenent arrels del grec o bé del llatí, *gasòmetre*, *glicerosofat*, per exemple, hem d'adaptar-los al valencià per a que puguen entrar al corrent de l'idioma d'una manera correcta i siguen usats pels nostres erudits i els nostres científics sense cap altra preocupació lingüística.

Així doncs, per a redactar el *Vocabulari Castellà-Valencià* pendrem dels fons del *Diccionario de la Lengua Española*, edició de l'any 1936, aquells mots més corrents. Dels mots que tenen dues o més formes vives com *abunuelar* = *abuñolar* pendrem la primera, per ésser la coneguda. D'altres com *aburrición* = *aburrimiento* prendrem les dues, perquè la primera, per ésser pròpia del llenguatge familiar, té un ús bastant extens. Dels mots antiquats tals com *abellero*, que en té un de corresponent viu, *abejero*, ens caldrà prendre el segon; així enregistrem i traduirem *abolengo*, però no *abolongo*. Altres d'entre els antiquats, caldrà no enregistrar-

los. No enregistrem els participis de passat, però sí el mot que al temps d'ésser participi de passat siga substantiu, com *ahijado*, de *ahijar*, i al propi temps nom, i *alabeado*, de *alabear*, i també adjectiu. Els adjectius de dues terminacions els enregistrem així: *barato*, *-ta*, adj. També enregistrem els adverbis terminats en *-mente*. De les formes verbals solsment enregistrem els infinitius i els participis actius del *Diccionario*.

Com que fóra incorrecte denominar *Vocabulari* l'obra que ens proposem redactar si en ella vullguérem fer semàntica, al costat d'un mot castellà d'una sola accepció escriurem la traducció del mot després d'anotar la categoria gramatical a la qual pertany. Així: *abstruso*, *-sa*, adj. *abstrús*, sense cap altra paraula explicativa. Els mots que tinguen dues o més accepcions s'enregistraran les traduccions corresponents separant-les mitjançant un guió llarg. Així: *mesa*, f. *taula*; – *mesa*, sense cap definició.

Entenem que la definició d'un mot castellà en aquest *Vocabulari* hauria de fer-se únicament en aquells casos, molt pocs per cert, en què el mot castellà no tinga el corresponent valencià; la definició, però, hauria d'ésser redactada ben lacònicament. Un dels problemes més greus que el ponent presenta a la consideració dels companys de Secció és el de la versió de vocables castellans pertanyents a la botànica, a la zoologia, etc. Potser ens trobarem davant de centenars de noms que no es podran traduir, no perquè la llengua valenciana no tinga el vocable corresponent, ans per manca de vocabularis especials prou densos per a poder consultar en ells les versions justes. Davant dels casos anotats i insuperables entenem que el *Vocabulari* hauria de prescindir de l'enregistrament de tals mots castellans, o bé caldria donar llur definició.

En un primer *Vocabulari Castellà-Valencià* entenem hauria d'anar en apèndix una breu llista de mots onomàstics castellans amb els corresponents valencians al costat, i un altre apèndix format per una llista de noms geogràfics en la que s'enregistraren tots els del País Valencià i els principals de la península i del món. Criteri a seguir per a redactar aquest segon apèndix: al costat dels noms oficials dels pobles i viles del País Valencià posarem els noms valencians correctament ortografiats. Els noms castellans de la península els adoptarem en valencià sense cap alteració llevat d'aquells que tradicionalment són traduïts. Així, els noms estran-

gers, segons els casos, *Zaragoza*, Saragossa; *Huesca*, Osca, seran traduïts si tradicionalment són coneguts així; en el cas contrari, s'escriuran en la forma originària o bé adaptant llur ortografia al geni de la nostra llengua. Els adjectius gentilicis hauran d'anar desglossats de l'apèndix i formar part, per tant, del cos del *Vocabulari*.

En un principi havíem cregut convenient donar després de cada un dels infinitius valencians una anotació numeral que responguera a un verb model de flexió el paradigma del qual formaria part d'un quadre de paradigmes que es podria consultar a les pàgines post-proemials. Però aquesta tasca ens sembla, després de llarga meditació, massa carregosa però prou densa de contingut i prou interessant per a formar una obreta a part. Ella consistiria en una llista d'infinitius ordenats alfabèticament i anotats sistemàticament segons uns paradigmes de les formes verbals literàries. Incloure aquesta anotació en el *Vocabulari* fóra un enuig massa vegades repetit i fins tipogràficament detestable. Fóra millor destinar l'estudi de la fixació verbal literària a una edició monogràfica verbal. Igual diem sobre la fixació de la flexió nominal, que en un principi pensàvem portar al cos del *Vocabulari*. Açò no vol dir que en les paraules preliminars del *Vocabulari* no siguen incloses les flexions verbal i nominal, però sense donar aquella extensió que haurien de tindre si en el cos de l'obra s'anotaren els models de les flexions valencianes. He tractat d'ordenar el criteri amb què entenem es deuria redactar el *Vocabulari* de l'Institut d'Estudis Valencians. Potser no hem especificat tots els casos en els que el redactor podrà tenir dubtes.

Els casos imprevists s'hauran de resoldre segons el consell dels membres de la Secció Filològica. Entén el ponent que la forma de portar a efecte la redacció de l'obra a ell encomendada deuria ésser així:

1er. Redactats els vocables de la A, passaran les paperetes corresponents a informe dels altres membres de la Secció, els quals faran en paperetes a part les modificacions i milloraments que creguen oportuns. Una vegada aprovada la redacció definitiva dels mots de la A, passarà l'original a la impremta per a la seua impressió.

2on. Mentres dure l'informe, el ponent seguirà redactant els vocables de la B, l'estudi i aprovació dels quals seguirà fins a la impressió les

mateixes normes que els de la A. I així continuarà la redacció total del *Diccionari* fins a la Z, per ordre alfabètic.

3er. La traducció dels mots tècnics o no que els membres de la Secció desconeguen es passaran a especialistes per a consultar-los-els, essent consultats, en primer lloc, els membres de l'Institut d'Estudis Valencians.

4rt. El *Vocabulari* anirà precedit d'una Introducció on s'explique al lector els propòsits de l'Institut en redactar i publicar la tal obra; un breu estudi comparatiu del castellà amb el valencià; un resum d'ortografia de l'Institut, i uns paradigmes de les flexions verbal i nominal.

6é. L'Institut retribuirà el redactor i col·laboradors del *Vocabulari* segons l'article 15é del seu Reglament.

7é. En el lloc corresponent es farà constar els noms dels principals col·laboradors del *Vocabulari* i que aquest ha estat redactat sota la direcció del ponent.

Açò és el que, a la consideració i aprovació dels companys membres de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Valencians, presenta el sotasignant.

València, a 14 de maig del 1937.

El ponent, Carles Salvador, signat».

És aprovada.

El Sr. Almela llig la seua ponència sobre «Edicions i Publicacions», que és com seguix:

«Les publicacions de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Valencians deuen tendir a ésser un conjunt sistemàtic, per la qual cosa convindria establir a la bestreta les línies generals d'un pla aproximadament com seguix.

a) Fullers de divulgació. Aquestes publicacions serien d'un nombre reduït o relativament reduït de pàgines i se n'hauria de fer un tiratge quantiós. Els temes indicats són: normes ortogràfiques, encara que ja haja estat feta una edició; noms valencians dels municipis valencians, amb el pròleg explicatiu i l'acord del Consell Provincial que els done oficialitat; noms més corrents de persones, triats a base, per exemple, de llistes elec-

torals, cosa que també manca per tal de combatre el corrent de desnaturalització, cada vegada major, etc.

b) «Els nostres autors antics». Es tracta d'una sèrie semblant als «Nostres Clàssics» i als que va començar a publicar «L'Estel». Però hauria de tindre un caràcter més antològic, amb un pròleg extens sobre l'autor i l'obra, un text que cabria reduir quan fos massa extens i un glosari que afectara fins als mots relativament vulgars.

c) «Textes valencians». Publicació tot el més erudita possible d'obres i d'autors valencians, tant d'aquells que hom sol anomenar clàssics com d'aquells altres de menys importància literària, però que la puguen tindre per a la història de la llengua en les diverses èpoques, fins a les més pròximes a nosaltres. En aquesta sèrie cabrien des del *Llibre del Repartiment*, si no estiguera ja en curs de publicació, fins a les *Obres d'Escalante*. Un exemple per a aquesta sèrie pot ésser l'edició del *Spill* de Jaume Roig, per Roc Chabàs.

d) Monografies. Treballs de mena diversa sobre múltiples aspectes que oferixen la llengua i la literatura valencianes.

e) Diccionaris. Ja està plantejada la publicació del *Vocabulari castellà-valencià*, tan esperat per part del públic. També s'ha parlat del *Diccionari etimològic*, del *Diccionari d'autoritats*, etc. [en aquesta mateixa Secció]. No cal dir que l'ambició superior és la d'un bon *Diccionari general*. En aquesta mateixa Secció cabria publicar els vocabularis monogràfics —principalment els d'oficis— tan importants. Aquests vocabularis monogràfics s'haurien de publicar en un tamany gran de manera que el dia de demà formaren volums iguals als que hauran de tindre la majoria dels altres diccionaris.

f) Literatura moderna. Vers i prosa: poesia, novel·la, teatre, etc. Cal partir del principi que la literatura moderna és la que ha de sostindre la revalorització de l'antiga. Si no hi ha una literatura moderna poderosa, la literatura antiga mai no passarà d'ésser una curiositat erudita o poc menys. Per això cal retribuir dignament els autors. Seran admeses a publicació totes aquelles obres aprovades unànimement per la Secció Filològica, prèvia lectura per tots els membres de la mateixa Secció. A més,

convindria convocar concursos, amb premis en diners, per a que puguen concórrer directament i lliurement els autors que ho desitgen.

g) Estudis valencians de lingüística. Butlletí d'articles monogràfics, [amb] recensions, etc., sobre el qual ja han estat canviades impressions.

El caràcter sistemàtic de les publicacions de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Valencians s'ha de mostrar també en la part material. En cada sèrie, la uniformitat de presentació ha d'ésser absoluta.

Finalment, aquesta ponència no vol ésser una cosa definitiva, sinó un esboç a completar per tots els membres de la Secció Filològica amb l'objecte d'obtindre aleshores el veritable pla de publicacions».

És aprovada.

Després d'un canvi d'impressions, s'acorda proposar a la Conselleria de Cultura que nomena el personal tècnic que la Secció Filològica creu indispensable a fi de fer eficaç l'obra a ella encomanada, i que, per ara, l'abans dit personal tècnic siga: dos oficials i un auxiliar.

I, no havent altra cosa de què tractar, s'alça la sessió.

El Secretari: Carles Salvador, signat.

[6] ACTA DE LA PRIMERA SESSIÓ MENSUAL ORDINÀRIA DE LA SECCIÓ CELEBRADA EL 16 DE JUNY, ASSISTINT ELS SRS. ANOTATS AL MARGE [ALMELA, ARTOLA, SALVADOR]

Es dona lectura a l'acta de la sessió anterior essent aprovada.

El Sr. Artola presenta el *Nomenclàtor de municipis de llengua valenciana* que tenia en estudi amb les addicions que creu oportunes i suggerix que es facen semblants addicions amb noms de poblats importants de les comarques de València i Castelló [*sic* per Alacant], així com han estat fent els de Castelló. El Sr. Artola, qui no era present a la sessió anterior, manifesta el desig de conèixer les ponències aprovades dels Srs. Almela i Salvador i a la tal fi li són entregades.

El Sr. Salvador presenta l'original del llibre de poemes del poeta Josep González Mir acompanyat del Pòrtic del Sr. Salvador, el qual original replega el Sr. Almela per a estudiar-lo com a director de publicacions i edicions de la Secció.

Després d'un canvi d'impressions sobre l'edició d'obres de caràcter literari, s'acorda que la Secció edite abans de cap obra contemporània, la d'un clàssic, sense arribar a concretar títol ni autor.

I, no havent altra cosa de què tractar, s'alça la sessió.

El Secretari: Carles Salvador, signat.

[7] ACTA DE LA SEGONA SESSIÓ ORDINÀRIA CELEBRADA EL DIA 25 DE JUNY SOTA LA PRESIDÈNCIA DEL SR. GONZALVO, ASSISTINT ELS SRS. ANOTATS AL MARGE [GONZALVO, ALMELA, SALVADOR]

S'obri la sessió a les 18 hores, no podent-se llegir l'acta de la sessió anterior per trasllat de la Conselleria i dels llibres de la Secció al nou local.

El Sr. Artola excusa la seua assistència per enfermetats en la seua família.

El Sr. Almela presenta el *Nomenclàtor* que tenia en estudi aportant rectificacions que el milloren. Així mateix el llibre de poemes *El llac tremolós*, que passa a estudi del Sr. Gonzalvo.

S'estudien, sobre l'esmentat *Nomenclàtor*, alguns noms de municipis i s'advertix la conveniència d'escoltar els raonaments del seu autor, Sr. Sanchis Guarner, abans de donar per definitiu el seu estudi.

I, no havent altra cosa de què tractar, s'alça la sessió a les 19 hores.

El Secretari: Carles Salvador, signat.

[8] ACTA DE LA TERCERA SESSIÓ MENSUAL DE LA SECCIÓ FILOLÒGICA CELEBRADA EL DIA 30 DE JUNY SOTA LA PRESIDÈNCIA DEL SR. GONZALVO, ASSISTINT ELS SRS. ANOTATS AL MARGE [GONZALVO, SALVADOR]

S'obri la sessió a les 18 hores i, després d'un canvi d'impressions, s'acorda que al primer número del *Butlletí* de la Secció Filològica s'inserixquen documents, la tria dels quals queda a càrrec del Sr. Gonzalvo. El Sr. Salvador presenta l'original d'una obreta seua titulada *Sintaxi Valenciana amb exercicis pràctics*, per tal d'ésser estudiada amb la fi de poder-la publicar.

El mateix Sr. Salvador rep el *Nomenclàtor de municipis valencians* per al seu estudi.

I, no havent altra cosa de què tractar, s'alça la sessió a les 19 hores.
El Secretari: Carles Salvador, signat.

[9] ACTA DE LA PRIMERA SESSIÓ ORDINÀRIA MENSUAL DE LA SECCIÓ CELEBRADA EL 15 DE JULIOL, ASSISTINT ELS SRS. ANOTATS AL MARGE [ALMELA I VIVES, ARTOLA I TOMÀS, CARLES SALVADOR]

S'obri la sessió a les 18 hores i es lligen les actes de les dues sessions anteriors essent aprovades.

El Sr. Salvador retorna el *Nomenclàtor de municipis* i, després d'un canvi d'impressions, s'acorda passar-lo al Sr. Felipe Mateu, de l'Institut, per tal que l'estudie i aporte suggestions si més no.

Segons indicació del President Honorari de l'Institut, Sr. Bosch Morata, s'havia de tractar a la sessió plenària pròxima de l'edició del *Tirant lo Blanc*, i la Secció potser hauria d'informar sobre aquest punt. Per tal de formar un criteri, es canvien impressions i s'acorda proposar al Ple de l'Institut iniciar, amb la publicació del *Tirant lo Blanc*, una sèrie d'edicions dels clàssics de la nostra llengua en volums uniformes, numerats en col·lecció, destinades, les edicions, a popularisar el coneixement i lectura de la nostra literatura antiga. La Secció entén que en aquesta edició de l'Institut no deu donar-se íntegre el text del *Tirant lo Blanc*, sinó que, per fer més agradosa la lectura de la tal obra, tan llarga per altre costat, i en algun capítol un poc pesada segons els gusts de les generacions actuals, fóra convenient substituir algun capítol per un resum explicatiu, tipografiat amb lletra petita; que el text vaja puntuat i ortografiat a la moderna per facilitar la lectura, i que vaja acompanyat d'un glossari de vocables antiquats i obscurs, amb notes i prologat.

La Secció encarrega al seu membre Sr. Almela i Vives la tal edició. Així mateix encarrega al Sr. Artola l'edició de l'*Obra de Roiç de Corella* per a la mateixa sèrie de clàssics.

El Sr. Salvador entrega a la Secció l'original d'un llibre seu de poemes titolat *L'oreig i el delit* per a la seua lectura i edició en cas d'aprovació. Amb aquest motiu es renoven els desigs d'editar obres de literatura moderna segons el pla de publicacions aprovats per la Secció.

El Sr. Almela proposa la publicació d'un volum antològic: *Les 100 millors poesies valencianes*. S'aprova sense que es determine a qui s'encarrega el recull, ordenació i estudi preliminar del volum.

I, no havent altra cosa de què tractar, s'alça la sessió a les 19 hores i trenta minuts.

El Secretari: Carles Salvador, signat.

[10] ACTA DE LA SEGONA SESSIÓ MENSUAL DE LA SECCIÓ CELEBRADA EL DIA 26, AMB ASSISTÈNCIA DELS SRS. ANOTATS AL MARGE [ALMELA I VIVES, CARLES SALVADOR]

S'obri la sessió a les 6 hores [de la vesprada] i es llig l'acta de l'anterior essent aprovada.

Considerant que la Secció deu editar un *Butlletí d'estudis lingüístics* i que apremia el temps per tal de poder-lo publicar dins de l'any actual, s'acorda recordar als Srs. membres de la Secció la tramesa de l'original necessari per al primer número del tal *Butlletí*.

I, no havent altra cosa de què tractar, s'alça la sessió a les 8 hores [de la vesprada].

El Secretari: Carles Salvador, signat.

[11] ACTA DE LA TERCERA SESSIÓ MENSUAL DE LA SECCIÓ CELEBRADA EL DIA 16 D'AGOST, AMB L'ASSISTÈNCIA DELS SRS. ANOTATS AL MARGE [ALMELA, ARTOLA, SALVADOR]

S'obri la sessió a les 6 de la vesprada [i] es llig l'acta de la sessió anterior essent aprovada.

Es reben del Sr. Gonzalvo els originals de *Sintaxi Valenciana*, del Sr. Salvador, i *El llac tremolós*, del Sr. Gonzalez Mir, sense judici sobre ambdues obres. La *Sintaxi Valenciana* passa a estudi del Sr. Artola.

Es passa a tractar sobre la publicació del *Butlletí* de la Secció, acordant-se que es titule *Estudis Valencians de Lingüística i Literatura*; que la seua publicació siga trimestral, essent el primer número el corresponent al darrer trimestre d'enguany; recabar originals de diversos senyors, entre ells el Sr. Mateu i Llopis; que el sumari continga, a més dels treballs corresponents, un article de presentació, notes bibliogràfiques que

s'encarreguen als Srs. membres del [consell de] redacció i notes sobre cursos i conferències d'interés filològic, i una nota necrològica sobre el Sr. Sanchis Sivera.

I, no havent altra cosa de què tractar, s'alça la sessió a les set hores i quinze minuts.

El Secretari: Carles Salvador, signat.

[12] ACTA DE LA SESSIÓ ORDINÀRIA DE SECCIÓ CELEBRADA EL DIA 29 DE SETEMBRE, AMB L'ASSISTÈNCIA DELS SRS. ANOTATS AL MARGE [GONZALVO, ALMELA, SALVADOR]

S'obri la sessió a les 6'30 hores [de la vesprada] i es llig l'acta de la sessió anterior essent aprovada.

Es passa a tractar de la publicació del *Butlletí*. El Sr. Almela recaba presentació d'originals dels Srs. Gonzalvo, Mateu i Llopis, Artola, Salvador i altres, i s'autorisa es facen gestions vora dels impressors de la ciutat per tal que el *Butlletí* siga impremtat acuradament. El Sr. Almela, vis-tes les manifestacions dels presents, redacta el possible sumari.

El Sr. Salvador manifesta que el Sr. Salvador Monferrer, proposat per la Secció al Ple com a empleat auxiliar, renuncia al nomenament de tal càrrec per estar dedicat plenament a estudis professionals i demana que la Secció propose al Ple el nomenament dels Srs. Enric Navarro Borràs i Emili Beüt Belenguer com a oficials tècnics de la Secció Filològica.

El Sr. Gonzalvo manifesta que, en la sessió del dia 31 de maig proppassat, la Secció acordà proposar a la Conselleria de Cultura que nomenara al personal tècnic que la Secció Filològica creïa indispensable a fi de fer eficaç l'obra a ella encomanda, i que aleshores l'abans dit personal era: dos oficials tècnics i un auxiliar. Així mateix recorda que a la sessió del Ple del dia 25 de juny el Sr. Gonzalvo proposà fóra nomenada oficial tècnic de l'Institut la Srta. Olímpia. Consultada l'acta corresponent es comprova que la proposició no fón aprovada. El Sr. Gonzalvo diu que tenia la convicció que la Srta. Olímpia estava nomenada pel Ple com a oficial tècnic i invoca la recordació del Sr. Bosch Morata, qui així mateix creïa que estava acordat el tal nomenament.

El Sr. Salvador manifesta que d'una manera particular està assabentat que l'escriptor Sr. Enric Navarro Borràs té a punt de publicació

una obra titalada *Antologia General de la Literatura Renaixentista Valenciana*, en dos volumns, un dedicat a la poesia i el segon, a la prosa. Vista la importància de la tal obra, s'acorda demanar al Sr. Navarro el seu original per a que la Secció l'estudie i, en cas aprovatori, proposar al Ple la seua publicació. Seguidament dóna compte de l'estat de redacció del *Vocabulari Castellà-Valencià*.

S'acorda celebrar sessió el dia 1r. d'octubre i dedicar-la a l'estudi del *Nomenclàtor*.

I, no havent altres assumptes de què tractar, s'alça la sessió a les 8'45 hores.

El Secretari: Carles Salvador, signat.

[14] ACTA DE LA PRIMERA SESSIÓ ORDINÀRIA MENSUAL CELEBRADA EL DIA PRIMER D'OCTUBRE SOTA LA PRESIDÈNCIA DEL SR. LLUÍS GONZALVO, AMB ASSISTÈNCIA DELS SRS. ANOTATS AL MARGE [GONZALVO PARÍS, ALMELA I VIVES, MATEU I LLOPIS, CARLES SALVADOR]

S'obri la sessió a les 6'30 hores [de la vesprada].

Es llig l'acta de la sessió anterior essent aprovada amb les esmenes que es fan presents.

El Sr. Gonzalvo manifesta que la Srta. Olímpia renuncia al nomenament d'oficial tècnic de la Secció Filològica, la qual cosa es té en compte.

Seguidament dóna compte de les gestions fetes vora el Sr. Navarro Tomàs per tal que aquest savi fonetista col·labore al *Butlletí* de la Secció.

Es passa a estudiar el *Nomenclàtor* de municipis de parla valenciana del País Valencià, essent present el Sr. Mateu i Llopis, membre de l'Institut. S'estudien els noms corresponents a les lletres A, B, C i D, acordant celebrar nova sessió el dilluns, dia 4.

I s'alça la sessió a les vuit quaranta-cinc de la vesprada.

El Secretari: Carles Salvador, signat.

[ADVERTIMENT] Per error s'ha passat a aquest llibre l'acta de la sessió de 1r. d'octubre, i a continuació la de 4 de setembre 1937, havent per tant un lapsus cronològic.

[13] ACTA DE LA SESSIÓ ORDINÀRIA DE LA SECCIÓ CELEBRADA EL DIA 4 DE SETEMBRE, AMB ASSISTÈNCIA DELS SRS. ANOTATS AL MARGE [ALMELA I VIVES, MATEU I LLOPIS, CARLES SALVADOR]

S'obri la sessió a les 6'30 hores [de la vesprada].

Es llig l'acta de la sessió anterior essent aprovada.

Es passa tot seguit a continuar l'estudi del *Nomenclàtor*, des dels mots de la lletra E fins a la Z. Els presents prenen les notes pertinents per a resoldre els casos dubtosos i s'acorda reunir la Secció en fetxa pròxima, per tal de donar compte de les solucions que es proposen.

I, no havent altre assumpte de què tractar, s'alça la sessió a les vuit hores trenta minuts.

El Secretari: Carles Salvador, signat.

[15] ACTA DE LA SESSIÓ CELEBRADA EL DIA 11 D'OCTUBRE SOTA LA PRESIDÈNCIA DEL SR. GONZALVO, AMB ASSISTÈNCIA DELS SRS. ANOTATS AL MARGE [GONZALVO PARÍS, ALMELA I VIVES, MATEU I LLOPIS, CARLES SALVADOR]

Es dóna lectura de l'acta anterior essent aprovada.

El Sr. Almela replega originals per al *Butlletí* de la Secció i dóna compte de les gestions que ha fet sobre l'adquisició dels tipus d'impremta, aràbigs i fonètics, necessaris per a la impressió de la revista. S'acorda pregar a la Conselleria de Cultura adquirisca per a la Secció els alfabetos corresponents.

Es passa a estudiar el *Nomenclàtor*, el que es dóna per terminat en la part corresponent als noms de municipis de llengua valenciana.

Es llig una llista de pobles valencians de llengua castellana i, després d'un canvi d'impressions, s'acorda seguir l'estudi d'aquest apartat en la pròxima sessió del dia 19, tenint a la vista el *Nomenclàtor* oficial o de l'Instituto Geográfico y Estadístico.

Es passa a tractar de l'obra de l'escriptor Navarro Borràs titulada *Antologia General de la Literatura Renaixentista Valenciana*, en poder ja de la Secció, i s'acorda passe a estudi dels membres de la mateixa i que, si no hi ha raonaments en contra, es propose la seua publicació en el pròxim Ple del Institut.

I, no havent altra cosa de què tractar, s'alça la sessió a les vint hores quaranta-cinc minuts de la vesprada.

El Secretari: Carles Salvador, signat.

[16] ACTA DE LA SESSIÓ ORDINÀRIA DE LA SECCIÓ FILOLÒGICA CELEBRADA EL DIA 19 D'OCTUBRE, AMB L'ASSISTÈNCIA DELS SRS. ANOTATS AL MARGE [ALMELA I VIVES, MATEU I LLOPIS, CARLES SALVADOR]

Es dóna lectura a l'acta anterior essent aprovada.

Es passa a estudiar el *Nomenclàtor* de municipis valencians de llengua castellana i es dóna per acabada aquesta tasca. S'acorda fer traure còpies del *Nomenclàtor* estudiat per la Secció i remetre-lo als companys de Secció que no han assistit a les darreres sessions per a que informen sobre el tal estudi. Així mateix s'acorda trametre còpies als Srs. Nicolau Primitiu, Josep Giner i Joan Coromines, els quals intervingueren en la confecció del *Nomenclàtor* quan estava en estudi a l'entitat Proa, concedint als dits Srs. un plaç de 15 dies i al Sr. Sanchis Guarnier un plaç de 30 dies per a respondre.

I, no havent altre assumpte de què tractar, s'alça la sessió a les 8'45 hores.

[En blanc]

[17] ACTA DE LA SESSIÓ ORDINÀRIA DE SECCIÓ CELEBRADA EL DIA 25 D'OCTUBRE SOTA LA PRESIDÈNCIA DEL SR. LLUÍS GONZALVO I AMB L'ASSISTÈNCIA DELS SRS. ANOTATS AL MARGE [GONZALVO, ALMELA, SALVADOR]

Es dóna lectura a l'acta de la sessió anterior essent aprovada.

El Sr. Salvador dóna compte de l'estat de la redacció del *Vocabulari Castellà-Valencià*, manifestant que ha quedat redactada la part de *Vocabulari* corresponent a la lletra A i que sols manquen fer algunes consultes de vocables d'arquitectura i de zoologia i botànica, que passen a la Secció de Ciències. Que, per tal de guanyar temps i per a que servixca d'estímul, proposa que siga editat el *Vocabulari* així com vaja essent redactat.

S'acorda proposar al Ple la publicació del *Vocabulari* per fascicles, després de la seua revisió per la Secció, en cas de poder adquirir tot el paper necessari per a la edició total de l'obra.

El Sr. Almela manifesta la conveniència d'entregar aviat els originals que manquen per al primer número del *Bulletí*. El Sr. Gonzalvo diu que es troba impossibilitat materialment de redactar cap treball per a aquest número donat que les seues tasques són innúmeres i inajornables. El Sr. Almela demana a l'oficial de la Secció, Sr. Flores, si l'impressor ha elaborat el pressupost de la revista per a, en cas afirmatiu, fer entrega dels originals a la impremta per a la seua publicació i si el tal impressor comp- ta amb els alfabetes àrab i fonètic. El Sr. Flores diu que han estat demanats a Barcelona amb tota urgència.

I, no havent altres assumptes de què tractar, s'alça la sessió a les 7 hores [de la vesprada].

El Secretari: Carles Salvador, signat.

[18] ACTA DE LA SESSIÓ DEL DIA 13 DE NOVEMBRE SOTA LA PRESIDÈNCIA DEL SR. GONZALVO PARIS I AMB L'ASSISTÈNCIA DELS SRS. ANOTATS AL MARGE [GONZALVO, SALVADOR]

S'obri la sessió a les 4'30 [de la vesprada] i es llig l'acta de la sessió anterior essent aprovada.

El Sr. Salvador manifesta que urgix la publicació del *Bulletí* de la Secció, els originals per al qual obren en mans del Sr. Almela i Vives, qui no assistix a la sessió pel motiu d'haver-se convocat en una hora incompatible amb altres tasques seues. S'acorda que la pròxima sessió siga convocada a les 6'30 facilitant l'assistència del Sr. Almela.

La Secció s'informa del Sr. Flores que l'impressor al qual s'ha demanat pressupost de la impressió del *Bulletí* no ha remés encara el tal pressupost i que no han estat adquirits encara els alfabetes àrab i fonètic, imprescindibles per als estudis filològics de l'Institut.

Es dóna compte d'haver-se tramés als Srs. Sanchis Guarner, Josep Giner, Nicolau Primitiu, Joan Coromines i Bernat Artola còpia del *Nomenclàtor* dels municipis valencians per tal que, després d'estudiar-lo, facen les suggerències pertinents. Havent-se rebuda la resposta del Sr. Giner, es lligen les seues notes, algunes de les quals per a poder tindre-les

en compte, i s'acorda esperar les altres respostes i estudiar-les conjuntament.

A continuació es dóna compte de l'estat de redacció del *Vocabulari Castellà-Valencià*, del qual han quedat terminats els vocables corresponents a la lletra B. El Sr. Salvador manifesta que de les lletres A i B hi ha en estudi una cinquantena de mots científics (botànica i zoologia), que tant el Sr. Salvador com els oficials tècnics de la Secció s'apressen a redactar després de minucioses consultes. El Sr. Gonzalvo, per tal d'ajudar la tal redacció, pren nota d'alguns mots. Es fa una visita a la calaixera i s'observa la tasca lexicogràfica feta amb el beneplàcit de la Secció.

I, no havent altres assumptes de què tractar, s'alça la sessió a les 6'30 hores de la vesprada.

El Secretari: Carles Salvador, signat.

[19] ACTA DE LA SESSIÓ CELEBRADA EL DIA 20 DE NOVEMBRE, AMB ASSISTÈNCIA DELS SRS. ANOTATS AL MARGE [ALMELA, SALVADOR]

Es lligen les comunicacions dels Srs. Giner, Coromines i Primitiu referents al *Nomenclàtor*, d'un veritable interès, i s'acorda ajornar la revisió del projecte de *Nomenclàtor* fins a tindre les respostes dels Srs. Sanchis Guarner i Artola Tomàs.

En vista que l'impressor al qual se li ha demanat pressupost per a la impressió del *Butlletí* de la Secció no l'ha presentat encara, s'acorda tractar directament sobre la publicació del *Butlletí* amb un altre impressor i es faculta el Sr. Almela i Vives per a que resolga aquesta qüestió, si és possible, en la Tipografia Moderna d'aquesta ciutat.

S'acorda demanar col·laboració per als pròxims números del *Butlletí* als Srs. Pompeu Fabra, Joan Coromines i Ramon Aramon.

En compliment de l'acord corresponent en la darrera sessió plenària i de l'article 18é del Reglament, es passa a determinar els tamanys i formats de plana dels treballs a publicar per l'Institut (exceptuant el *Butlletí del Servei de Prehistòria*, que ja els té propis). S'acorda els tamanys següents:

Fullets de divulgació: 210 x 140 mm. pàgina; 165 x 95 mm. de caixa; número de línies, 40; tipus del 10.

Llibres: 195 x 140 mm. pàgina; 140 x 90 caixa; número de línies, 30; tipus del 10.

Butlletins de Secció, assaig, monogràfics, etc. 245 x 165 mm. pàgina; 160 x 100 mm. caixa; número de línies, 38; tipus del 10.

Es passa a complimentar l'acord pres en la darrera sessió plenària referent a l'adquisició, per part de l'Institut, de l'obra en dos volums titulada *Antologia General de la Literatura Valenciana Renaixentista*, acceptada ja per a la seua publicació.

Considerant que la citada *Antologia* tindrà aproximadament unes 600 pàgines del tamany i format determinats per la Secció per als llibres de la Secció (vol dir de l'Institut).

Considerant que la confecció de l'obra no és de mera còpia, sinó que és de recerca de materials en arxius i biblioteques, de transcripció i puntuació i que té una part de crítica, una altra part d'investigació i, a més a més, un glossari d'interés filològic.

Considerant que, si s'aplica a l'obra del Sr. Navarro Borràs l'article 15é del Reglament de l'Institut, l'obra hauria d'ésser adquirida per una quantitat major de tres mil pessetes.

Tenint en compte el 2n punt de l'article 17é del Reglament i considerant que l'Institut comença la labor de difusió de la nostra cultura, atenant-se a l'estat econòmic de l'entitat i considerant així mateix que el Sr. Navarro Borràs forma part de l'Institut com a oficial tècnic de la Secció Filològica, aquesta Secció acorda, després d'haver oït l'autor de l'*Antologia*, adquirir la propietat de tal obra, amb la fi de publicar-la, per la quantitat de dos mil pessetes.

El Sr. Salvador manifesta que, essent adscrita la Biblioteca del País Valencià a la Secció Filològica segons l'article 20é del Reglament, i que havent-se elegit una Junta de Govern en la sessió plenària del proppassat mes, la Secció hauria de procurar, per al seu bon nom i en profit de la Biblioteca del País Valencià, que la tal Junta de Govern es fera càrrec de les subvencions, administració, obres d'instal·lació i fons de llibres, per tal que la dita Biblioteca siga inaugurada el més aviat possible. La Secció acorda passar al Ple açò manifestat pel Sr. Salvador per a que aquest Ple active el funcionament de la Junta de Govern de la Biblioteca del País Valencià.

Tot seguit es passa a visitar la instal·lació i catalogació de la Biblioteca Cervàntica encarregant al Sr. Arxiver-Bibliotecari de la Secció propose a la mateixa el model de fitxa més convenient.

I, no havent altres assumptes de què tractar, s'alça la sessió a les 8'15 hores [de la vesprada].

El Secretari: Carles Salvador, signat.

[20] ACTA DE LA SESSIÓ CELEBRADA EL DIA 22 DE DESEMBRE SOTA LA PRESIDÈNCIA DEL SR. LLUÍS GONZALVO, ASSISTINT ELS SRS. ANOTATS AL MARGE [GONZALVO, ALMELA, MATEU, SALVADOR]

S'obri la sessió a les 5 de la vesprada, es llig l'acta de la sessió anterior essent aprovada, salvant el seu vot el Sr. Lluís Gonzalvo, que, per no assistir a la sessió anterior, no pogué opinar sobre els tamanys dels llibres sobre el qual es va tractar per tal de proposar-lo al Ple.

A continuació es dóna compte de la resposta del company Bernat Artola referent als noms del *Nomenclàtor*, i s'estudien per aquest motiu els noms oficials dels municipis Castelnovo, Soneja, Cabanes, Nules, Salsadella i Torre d'En Doménech.

Seguidament es llig la comunicació del Sr. Giner i Marco sobre el mateix *Nomenclàtor* i s'estudien els topònims següents: Alcàntara del Júcar, Silla, Benetuser, Benlloc, Benaguacil, Benavites, Benigànim, Rafelbuñol, Rafelcofer, Rafelguaraf, Albalat de la Ribera, Callosa de Segura, Loriguilla i Barracas.

S'acorda celebrar sessió el dia 24 per tal d'estudiar la comunicació del Sr. Nicolau Primitiu que es té en cartera.

El Sr. Salvador comunica que el seu treball sobre *Sintaxi Valenciana* presentat a la Secció per al seu estudi ha estat reformat amb la seua aprovació pel Sr. Artola Tomàs. El Sr. Salvador manifesta que si es vol estudiar novament el seu treball o si es dóna ja com a suficientment estudiat i si es pot proposar al Ple la publicació d'aquest treball. S'acorda que el senyor Salvador propose al Ple la publicació del seu llibre *Sintaxi Valenciana amb exercicis pràctics*.

I, no havent altra cosa de què tractar, s'alça la sessió a les vuit hores [de la vesprada].

El Secretari: Carles Salvador, signat.

[21] ACTA DE LA SESSIÓ DEL DIA 24 DE DESEMBRE SOTA LA PRESIDÈNCIA DEL SR. LLUÍS GONZALVO, AMB L'ASSISTÈNCIA DELS SRS. ANOTATS AL MARGE [GONZALVO, MATEU, ALMELA, SALVADOR]

S'obri la sessió a les 4'45 de la vesprada i es llig l'acta de la sessió anterior essent aprovada.

Es passa a llegir la comunicació del Sr. Nicolau Primitiu i s'estudien els noms dels municipis Andilla, Arañuel, Bigastro, Callosa de Segura, Camporrobles, Castelnovo, Caudete de las Fuentes, Caudiel, Cortes, Dolores, Domeño, Dos Aigües, Fuente Robles, Gaibiel, Higue-ruelas, Jacarilla, Montán, Montanejos, Salinas, San Fulgencio, Sumacár-cel, Utiel, Villargordo i Villena.

El Sr. Almela proposa es donen les gràcies oficialment als Srs. consultats sobre el *Nomenclàtor* en redacció. El Sr. Salvador manifesta que per Secretaria s'han cursat lletres als Srs. consultats avisant-los han estat rebudes les llurs comunicacions i regraciant-los-les. S'acorda donar les gràcies al Sr. Primitiu mitjançant un ofici.

Es llig la part de la comunicació del senyor Primitiu referent als noms de municipis de llengua valenciana i s'acorda, donada la seua exten-sió, deixar el seu estudi per a la sessió del pròxim dimecres.

I, no havent altra cosa de què tractar, s'alça la sessió a les set hores trenta minuts [de la vesprada].

El Secretari: Carles Salvador, signat.

[22] ACTA DE LA SESSIÓ CELEBRADA EL DIA 26 DE GENER DEL 1938. ASSISTIXEN ELS SENYORS ANOTATS AL MARGE [ALMELA, SALVADOR], EXCUSANT LLUR ASSISTÈNCIA EL SR. MATEU I, PER MALALTIA, EL SR. GONZALVO

Es llig l'acta de la sessió anterior essent aprovada.

En compliment d'un acord del Ple, la Secció estudia la possibilitat i la conveniència d'acceptar l'oferiment de la Conselleria de Cultura del Consell Provincial de València sobre traspàs del Curset d'Ortografia per correspondència que venia fent-se per mediació de la dita Conselleria.

Considerant que la tasca de l'ensenyament i divulgació de l'idioma escau a l'Institut d'Estudis Valencians mentre no hagen entitats dedicades a tals fins.

Considerant que el personal tècnic de la Secció Filològica pot dedicar-se competentment a aquest servei.

Considerant que la Conselleria de Cultura oferix gratuïtament tot el material propi d'aquest ensenyament, la Secció acorda proposar al Ple l'acceptació de tal oferiment, donar les gràcies al Sr. Conseller i designar l'oficial tècnic Sr. Emili Beüt com a corrector en cap del Curset d'Ortografia per Correspondència, el qual curset podria fer-se sota la direcció de la Secció Filològica.

En compliment d'un altre acord del Ple, se passa a estudiar com l'Institut podria commemorar durant l'any actual 1938 el setè centenari de la reconquesta del País Valencià per En Jaume I. La Secció acorda:

1r. Proposar al Ple l'edició d'una *Miscel·lània* formada per estudis especialment dedicats a la personalitat del rei En Jaume I i la seua època.

2n. Que se faculte la Secció Filològica per tal de portar a efecte la publicació de la tal *Miscel·lània*, redactant una lletra de convit dirigida a les persones que podrien col·laborar en ella.

3r. Que la *Miscel·lània* fóra publicada dins l'actual any 1938.

Seguidament s'inicia una llista de noms als quals es podria dirigir la lletra de convit.

El Sr. Salvador pregunta per l'estat en què es troba el seu volum de poesies titolat *L'oreig i el delit*, que havia ofert a la Secció, per tal de poder-lo publicar dins una col·lecció literària. Com que es considera que la Secció no podrà editar llibres d'aquest caràcter fins que no compte amb les quantitats necessàries per a publicar d'una manera regular una tal col·lecció, el Sr. Salvador demana autorisació per poder retirar el seu original.

Així s'acorda.

I, no havent altres assumptes de què tractar, s'alça la sessió a les [en blanc].

El Secretari: Carles Salvador, signat.

[23] ACTA DE LA SESSIÓ CELEBRADA EL DIA 10 DE MARÇ AMB L'ASSISTÈNCIA DELS SRS. ALMELA, MATEU LLOPIS I SALVADOR

Es dona lectura a l'acta de la sessió anterior essent aprovada.

Vistes les circumstàncies actuals, l'encariment dels materials tipogràfics i la situació econòmica de la Secció i la de l'Institut, s'acorda per unanimitat deixar en suspens tots els anteriors acords que impliquen despeses de publicació i edició així com les activitats de la Secció excepte lo referent al *Vocabulari Castellà-Valencià*, en curs de redacció.

I, no havent altres assumptes de què tractar, s'alça la sessió.

El Secretari, Carles Salvador, signat.